

**Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta**

Jan Tylš

**Rozhodčí řízení v mezinárodním
obchodním styku**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Prof. JUDr. Květoslav Růžička, DSc.

Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 9. června 2015

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně, všechny použité prameny a literaturu byly řádně citovány a práce nebyla použita k získání jiného, nebo stejného titulu.

V Praze, dne .....

Jan Tylš

Seznam zkratek

ADR	Alternative/amicable dispute resolution Alternativní/přátelské řešení sporů
ODR	Online dispute resolution
ICC	International Chamber of Commerce in Paris (Mezinárodní obchodní komora v Paříži)
UNCITRAL	United Nations Commission on International Trade Law Komise OSN pro mezinárodní obchodní právo
Vzorový zákon UNCITRAL	Model Law on International Commercial Arbitration přijatý UNCITRAL dne 21. června 1985 ve znění pozdějších dodatků
Arbitrážní pravidla UNCITRAL	UNCITRAL Arbitration Rules přijatá v roce 1976 ve znění pozdějších dodatků
ZMPS	Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém
ZRŘ	Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů
Evropská úmluva	Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži
EULP	Evropská úmluva o lidských právech
Rozhodčí soud při HK ČR a AK ČR	Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky
NY Úmluva	Newyorská úmluva o uznávání a výkonu cizích rozhodčích nálezů

VIAC	Vienna International Arbitration Centre
Pravidla VIAC	Arbitrážní pravidla VIAC, účinná od 1. července 2013
LCIA	London Court of International Arbitration
Pravidla LCIA	Arbitrážní pravidla LCIA, účinná od 1. října 2014
CEPANI	Belgian Centre for Arbitration and Mediation
Pravidla CEPANI	Arbitrážní pravidla CEPANI , účinná od 1. Ledna 2013
Ženevský protokol	Ženevský protokol o doložkách o rozsudím (publikován jako č. 191/1931 Sb.)
Ženevská úmluva	Ženevská úmluva o vykonatelnosti cizích rozhodčích výroků (publikována jako č. 192/1931 Sb.)

OBSAH

ÚVOD.....	1
1 HISTORIE MEZINÁRODNÍHO ROZHODČÍHO ŘÍZENÍ.....	4
1.1 Obecně k historii rozhodčího řízení	4
1.2 Historie mezinárodní obchodní arbitráže	5
2 ŘEŠENÍ SPORŮ A ROZDÍLY MEZI NIMI	6
3 ALTERNATIVNÍ METODY ŘEŠENÍ SPORŮ.....	7
3.1 Základní znaky ADR metod.....	7
3.2 Výhody ADR	8
3.3 Nevýhody ADR.....	9
3.4 Některé druhy ADR	9
3.4.1 Mediace a conciliace	9
3.4.2 Evaluace.....	10
3.4.3 Expertní posouzení (Expert determination).....	10
3.4.4 Mini – trial	10
3.5 Kombinované metody, aneb na pomezí ADR a arbitráže.....	11
3.5.1 Baseball arbitration (final-offer arbitration)	11
4 ROZHODČÍ ŘÍZENÍ V MEZINÁRODNÍM OBCHODNÍM STYKU	12
4.1 Základní atributy mezinárodního rozhodčího řízení	13
4.2 Výhody a nevýhody rozhodčího řízení	14
4.2.1 Výhody.....	14
4.2.2 Nevýhody.....	22
4.2.3 Dílčí shrnutí	24
4.3 Teoretické koncepce rozhodčího řízení	24
4.3.1 Jurisdikční teorie.....	25
4.3.2 Smluvní teorie.....	26
4.3.3 Smíšená teorie.....	28
4.3.4 Autonomní teorie	28
4.4 Dělení rozhodčího řízení	28

4.4.1	Institucionální vs. Ad hoc	28
4.4.2	Tradiční vs. on-line	30
4.4.3	Fakultativní a obligatorní.....	31
4.5	Mezinárodní a vnitrostátní rozhodčí řízení	32
4.5.1	Objektivní kritérium	33
4.5.2	Subjektivní kritérium	34
4.5.3	Objektivně-subjektivní kritérium.....	34
4.5.4	Mezinárodní povaha arbitráže daná vůlí stran.....	34
4.5.5	Vnitrostátní rozhodčí řízení	34
4.6	Domácí a cizí rozhodčí řízení	35
4.7	Prameny mezinárodního rozhodčího řízení	36
4.7.1	Ženevské protokoly.....	36
4.7.2	Newyorská úmluva	36
4.7.3	Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži	37
4.7.4	Washingtonská úmluva.....	37
4.7.5	Mezinárodní dvoustranné a vícestranné smlouvy.....	38
4.7.6	Vzorový zákon UNCITRAL.....	39
4.7.7	ZMPS	40
4.7.8	Zákon o rozhodčím řízení	40
4.7.9	Soukromá pravidla.....	41
4.7.10	Pravidla stálých rozhodčích institucí	41
4.7.11	Rozhodčí řád UNCITRAL.....	42
5	ROZHODČÍ SMLOUVA	42
5.1	Rozhodčí smlouva.....	42
5.2	Arbitrabilita sporu	43
5.3	Právo rozhodné pro rozhodčí smlouvu	44
5.4	Předpoklady platnosti rozhodčí smlouvy	45
5.4.1	Formální předpoklady platnosti rozhodčí smlouvy	45
5.4.2	Materiální předpoklady platnosti rozhodčí smlouvy	47
5.5	Neplatnost rozhodčí smlouvy.....	48
5.5.1	Námítka nedostatku arbitrability	48

5.5.2	Námitka z jiných důvodů.....	49
5.6	Druhy rozhodčích smluv	49
5.6.1	Smlouva o rozhodci	49
5.6.2	Rozhodčí doložka	50
5.6.3	Všeobecné ujednání	51
5.6.4	Konkludentní úkon žalované strany	51
6	ROZHODČÍ NÁLEZ.....	53
6.1	Formální požadavky na rozhodčí náleze.....	54
6.2	Materiální požadavky na rozhodčí náleze.....	54
7	STÁLÉ ROZHODČÍ INSTITUCE.....	54
7.1	Rozhodčí soud při HK a AK ČR.....	55
7.2	International Chamber of Commerce International Court of Arbitration	55
7.3	London Court of International Arbitration.....	56
7.4	Vienna International Arbitration Centre	56
8	OD ROZHODČÍHO ŘÍZENÍ K NEALTERNATIVNÍMU ŘEŠENÍ SPORŮ	56
9	OD ROZHODČÍHO ŘÍZENÍ K ALTERNATIVNÍMU ŘEŠENÍ SPORŮ	58
10	ZÁVĚREM	60
11	SEZNAM CITOVANÝCH A POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	61
11.1	Česká literatura.....	61
11.2	Zahraniční literatura	62
11.3	Judikatura ČR.....	62
11.4	Ostatní Zdroje.....	63
12	ABSTRAKT	65
13	ABSTRACT.....	66
14	KLÍČOVÁ SLOVA / KEYWORDS	67

ÚVOD

“An ounce of mediation is worth a pound of arbitration and a ton of litigation!”

Joseph Grynbaum

***

Tato práce, jak již z titulu patrně, se zabývá rozhodčím řízením v mezinárodním obchodním styku¹, tedy určitou podmnožinou sporů plynoucích z právních vztahů v mezinárodním obchodním styku. Ačkoliv ideálem každého řádného obchodníka je bezpochyby spory nemít vůbec, případně jim účinně předcházet, v určitých situacích jsou nevyhnutelné a je třeba přistoupit k jejich vyřešení.

Stále se zvyšující objem globálního obchodu se zbožím i službami² a požadavek na jeho rychlost a efektivitu vyžaduje také stále efektivnější metody řešení sporů. Z tohoto důvodu je v mezinárodním obchodě při řešení sporů kladen důraz na rychlost, ekonomii a efektivitu takových řešení, a ve většině případů také zachování fungujícího vztahu s protistranou, popřípadě protistranami.

V případě mezinárodní obchodní arbitráže dochází řešením sporů k vlivu rozhodčího řízení na úpravu norem procesního práva upravujícího arbitráž. Už samotné řešení sporů, je tak materiálním pramenem práva.

---

¹ Respektive mezinárodní arbitráž, popř. mezinárodní obchodní arbitráž

² International Trade and Market Access Data. *World Trade Organization* [online]. [cit. 2015-06-08]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/statis_bis_e.htm?solution=WTO&path=/Dashboards/MAPS&file=Map.wcdf&bookmarkState=%7b%22impl%22:%22client%22,%22params%22:%7b%22langParam%22:%22en%22%7d%7d

Potřeba rychle upravit procesy řešení konfliktů v souladu s potřebami praxe se pak projevuje zejména na úrovni nejbližší konfliktům samým, tedy v normách pravidel stálých institucí poskytující řešení konfliktů.

***

Teze této práce je založena na následující úvaze – originální myšlenka arbitráže je bezpochyby dobrá (rychlost, úspora nákladů, jednoduchost, individuální kvalita osob rozhodců a v mezinárodním obchodě často také jediná skutečná možnost řešení sporu). Tato původní myšlenka je však primárně projevem vůle stran sporu řešit konflikt alternativně od státní moci a podle vlastních pravidel.

Není však možné, že se mezinárodní arbitráž posouvá směrem od této původní myšlenky? Nestává se metodou naprosto nealternativní, ztrácející atraktivitu v očích stran hledajících řešení sporu? V práci se pokusím se uvést příklady, které mě k této myšlence přivedly.

Vzhledem k tomu, že obchodníci tradičně hledají efektivnější cesty k řešení sporů, je možná nejvýznamnější otázkou pro praxi, zda posun od původní myšlenky může zapříčinit příklon smluvních stran k odlišným metodám řešení sporů? V první řadě je tu možnost příklonu směrem k alternativním metodám řešení sporů, nabízející teoreticky větší variabilitu. V druhé řadě přichází v úvahu návrat k využívání obecných soudů. To spatřuji v kontextu Evropské unie s ohledem na nařízení Brusel I bis v případě některých sporů jako možné.

Na pomyslném protipólu v rámci nastíněné teze se nachází příklady, které v rámci současného rozhodčího řízení naopak původní myšlenku rozhodčího řízení akcentují. Není jistě náhodou, že většina z nich je iniciativou rozhodčích center, které jsou z podstaty věci na stranách sporu závislé, a proto se samozřejmě snaží rozhodčí řízení učinit atraktivnějším. Není také zásadním překvapením, že tyto iniciativy směřují k odstranění neduhů, které jsou rozhodčímu řízení vytýkány. Podobným trendem je pak poskytování ADR rozhodčími institucemi, ať už samostatně, nebo smíšeně s rozhodčím řízením.

***

Z hlediska členění práce:

- V první kapitole se věnuji historii rozhodčího řízení obecně a historii mezinárodní obchodní arbitráže.
- Ve druhé kapitole se věnuji obecně možným způsobům řešení sporů.
- Třetí kapitola popisuje ADR metody, jejich znaky, výhody a nevýhody. Dále pak uvádím příklady některých ADR metod, zejména s ohledem na jejich atraktivitu pro praxi. Závěrem vymezuji některé druhy metod řešení sporů na pomezí ADR a rozhodčího řízení.
- V kapitole čtvrté se zabývám rozhodčím řízením, první dvě podkapitoly uvádí jeho znaky, výhody a nevýhody v porovnání s ostatními metodami řešení sporů. Třetí podkapitola rozebírá teoretické doktríny rozhodčího řízení. Dále pak uvádím rozdělení druhů řízení dle různých kritérií, včetně odlišení mezinárodního a vnitrostátního, resp. domácího a cizího rozhodčího řízení. Závěrem popisuje prameny rozhodčího řízení, mezinárodní, národní i soukromé.
- V kapitole páté se zabývám rozhodčí smlouvou, nutným předpokladem rozhodčího řízení. Popisuji předpoklady pro její platnost a uvádím její druhy. Jako zvláštní případ při absenci rozhodčí smlouvy pak rozebírám možnost u určitých institucí přesto zahájit řízení.
- Šestá kapitola pojednává o rozhodčím nálezu.
- Kapitola sedmá uvádí významné stálé rozhodčí instituce uvedené v této práci.
- Osmá a devátá kapitola této práce se zabývá odchylkami od původní myšlenky arbitráže, které dle mého názoru mohou vést v určitých případech k odklonu využití arbitráže, ať už směrem k soudním řízením, tak alternativním metodám řešení sporů.

***

1 HISTORIE MEZINÁRODNÍHO ROZHODČÍHO ŘÍZENÍ

V této kapitole na několika příkladech z historie vysvětlím důvody jejího vzniku a následně jak se mezinárodní arbitráž rozšiřovala po světě a nabývala na svoji důležitosti.

1.1 Obecně k historii rozhodčího řízení

Rozhodčí řízení má dlouhou tradici a je možné říci, že ve společnostech bez rozvinutých státních institucí historicky předcházelo institucionalizovanému soudnímu řízení, resp. že obě formy řešení sporů sdílejí společné kořeny. Rozhodčí řízení se pak v různých podobách vyskytovalo napříč historií. Rozhodce znala už starověká indická společnost. „*Za mimořádných okolností, kdy řádné soudy nefungovaly pravidelně, ustavovaly se rozhodčí soudy ad hoc. Stejně tak jednotlivá společenstva obchodníků, řemeslníků apod. měla soudní pravomoc v mezích své působnosti.*“³

Stejně tak athénská demokracie znala institut rozhodčího řízení, kdy se v civilních sporech občané obraceli zpravidla na rozhodčí, nikoliv na soud. Na přelomu 5. až 4. století př. n. l. bylo zavedeno obligatorní rozhodčí řízení.⁴

V Římě byl institut rozhodčího řízení, respektive rozhodce, využíván v rámci řízení před praetorem. V první fázi řízení nazývané *in iure* strany předstupovaly před zvláštního soudního úředníka (praetora). Ten prováděl jakousi formu ADR, kdy nejdřív zhodnotil právní poměry stran a pokusil se zprostředkovat mezi nimi dohodu, ne nepodobnou mediační dohodě. Pokud se nepodařilo sjednat takovou smírnou dohodu, zajišťoval uzavření dohody o osobě soudce či postup jeho jmenování, pokud se strany na osobě soudce nedohodly. Řízení posléze postupovalo do další fáze, nazývané *iudicium*. V rámci něho pak již rozhodoval nikoliv státní úředník, ale osoba státem zmocněná k rozhodování sporů – *iudex privatus*, podobný rozhodci. „*Říkáme soudce soukromý (iudex privatus) proto, že iudex nebyl státním orgánem, ale pouze soukromou osobou, státem zmocněnou*

³ KADLECOVÁ, Marta, Karel SCHELLE, Renata VESELÁ, Eduard VLČEK, Michaela ŽIDLICKÁ a Ladislav VOJÁČEK. *Právní dějiny*. 2. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2005, 816 s. ISBN 8086432104, s 44

⁴ KADLECOVÁ, Marta, Karel SCHELLE, Renata VESELÁ, Eduard VLČEK, Michaela ŽIDLICKÁ a Ladislav VOJÁČEK. *Právní dějiny*., op cit sub 3, s 102

(autorizovanou) k vyřešení případu a vynášení rozsudku.“⁵ V případech kdy bylo třeba odborného posouzení (oceňování hodnoty sporu, vytyčování hranic pozemku) pak místo jednoho rozhodce rozhodovali rozhodci tři, tzv. *arbitrum*.

1.2 Historie mezinárodní obchodní arbitráže

Existují důkazy napříč historií, že mechanismy ADR pro obchodní spory, rozdílné od standardního soudního procesu jsou často velmi podobné současné arbitráži. Například rozhodčí řízení v obchodním styku bylo ve středověku rozšířené ve Švýcarské konfederaci, Severní Itálii, Německu, Francii i Anglii⁶. Arbitráž mezinárodních obchodních sporů byla ve středověku upřednostňována jako rychlejší forma a také jako forma, kterou se bylo možné vyhnout státním soudům, které nebyly způsobilé se vypořádat s požadavky obchodníků na uspokojivé vyřešení jejich sporů (například v oblasti výkonu rozhodnutí).

Historie mezinárodní obchodní arbitráže se v dnešní podobě začala psát ve dvacátých letech 20. století. V tomto období došlo ke dvěma zásadním událostem – přijetí Ženevského protokolu a Ženevské úmluvy v roce 1923 resp. 1927 a zřízení Rozhodčího soudu při ICC v roce 1923. Tyto první vlaštovky rozvíjejícího se odvětví mezinárodní obchodní arbitráže umožnily v období před druhou světovou válkou její rozvoj, avšak v absolutních číslech se stále jednalo spíše o malé množství sporů.⁷

Skutečným milníkem pro mezinárodní rozhodčí řízení bylo přijetí NY Úmluvy na půdě Komise OSN pro mezinárodní obchodní právo UNCITRAL v roce 1958. Kvalitu této úmluvy ilustruje za prvé fakt, že více než padesát let zůstává nezměněna a za druhé počet států, které k NY Úmluvě přistoupily.

---

⁵ KINCL, Jaromír, Valentin URFUS a Michal SKŘEJPEK. *Římské právo: [celostátní vysokoškolská učebnice pro studenty právnických fakult]*. 2., dopl. a přeprac. vyd., V nakl. Beck I. vyd. Praha: C.H. Beck, 1995, xxii, 386 s. Právnické učebnice (C.H. Beck). ISBN 34-064-0082-5. s. 115

⁶ BORN, Gary. *International commercial arbitration*. Second edition. Kluwer Law International, 2014, 3 volumes (lxxvi, 4260 pages). ISBN 90411522293. s. 29-30

⁷ UNITED NATIONS. *The Course on Dispute Settlement in International Trade, Investment and Intellectual Property: Module 5.1*. [online]. 2005 [cit. 2015-06-04]. Dostupné také z: http://unctad.org/en/docs/edmmisc232add38_en.pdf, s. 21

Dalším významnou událostí bylo přijetí Evropské úmluvy o mezinárodní obchodní arbitráži v roce 1961, která se v porovnání s NY Úmluvou zaměřuje i na zahájení a průběh řízení a předpokládá aplikaci svých ustanovení jak na institucionální, tak na *ad hoc* řízení. Je také prvním mezinárodním dokumentem, který v názvu obsahuje spojení „mezinárodní obchodní arbitráž“. To bylo v době jejího přijetí více než raritní a značilo změnu v přístupu k arbitráži v mezinárodním obchodě.⁸

Nejvýznamnějším počinem v oblasti unifikace je pak Vzorový zákon UNCITRAL z roku 1985, který slouží za vzor *lex arbitri* v mnoha státech světa. Na Vzorovém zákonu UNCITRAL je zvláštní nejenom šíře, ve které upravuje vlastní provádění rozhodčího řízení, ale také volnost umožňující stranám vést a přizpůsobit rozhodčí řízení podle svých potřeb.

2 ŘEŠENÍ SPORŮ A ROZDÍLY MEZI NIMI

Obecně lze konstatovat, že spory mezi stranami v mezinárodním obchodě mohou být řešeny třemi způsoby:

- 1) Alternativními metodami řešení sporů
- 2) Rozhodčím řízením
- 3) Soudním řízením

Mezi jednotlivými metodami existují značné rozdíly, které determinují pro který ze způsobů se strany sporu rozhodnou. V mezinárodním obchodním styku se strany tradičně snaží vyhnout soudnímu řízení, které s sebou přináší (ať už skutečnou, nebo domnělou) podjatost domácího soudu domácí strany, obecně delší dobu řízení a problematičtější výkon soudních rozhodnutí mimo jurisdikci soudu. Proto volí alternativní metody, o kterých pojednává další kapitola a tradičně volí také rozhodčí řízení, o kterém pojednává kapitola čtvrtá.

---

⁸ op cit. sub 7, s. 23

3 ALTERNATIVNÍ METODY ŘEŠENÍ SPORŮ

První část této kapitoly pojednává o alternativních metodách řešení sporu (ADR metodách). Druhá část se zabývá řešeními sporů na pomezí ADR a arbitráže. Alternativní způsoby řešení sporů jsou pravidelně definovány jako alternativy k formám řešení sporů garantovaných státem. Je pak otázkou teorie, zda mezi ADR řadí i rozhodčí řízení, jakožto formu rozhodování sporů odlišnou od státního soudnictví či nikoli. V evropské nauce je rozhodčí řízení považováno za odlišné od ostatních ADR metod, zatímco ve Spojených státech amerických je rozhodčí řízení považováno za ADR. Autor této práce se přiklání k evropskému názoru, tedy že rozhodčí řízení, zejména v oblasti mezinárodního obchodu, nepatří mezi alternativní metody řešení sporů. Tím ovšem nepopírá odlišení od soudního řízení.

3.1 Základní znaky ADR metod

Metody ADR typicky vykazují následující znaky⁹:

- a) Dobrovolnost stran v podřízení se ADR

Všechny formy ADR jsou založeny na dobrovolnosti, proto není možné donutit protistranu k podřízení se ADR. Drobnou odchylku v tomto znaku ADR vykazuje možnost předsedy senátu v civilním řízení před českým soudem nařídít setkání se zapsaným mediátorem, pokud je to účelné a vhodné.¹⁰

- b) Jmenování osoby/osob, které zprostředkují jednání stran

Strany samy jmenují nejčastěji neutrální třetí osobu, která se v součinnosti s nimi pokusí najít smírné řešení. Další možností je jmenování takové osoby institucí, která ADR zajišťuje. Poslední možností, v souvislosti se setkáním nařízeným soudem, je situace kdy se účastníci bez zbytečného odkladu nedohodnou na osobě mediátora. Toho

---

⁹ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, 399 s. ISBN 978-80-7478-004-2, s. 22 a n.

¹⁰ §100 odst. 2 OSŘ

potom vybere ze seznamu zapsaných mediátorů právě předseda senátu, který setkání nařídil¹¹.

c) Řízení a jeho účinky jsou mimo přímý dosah právní regulace státu

Toto tvrzení je v ČR s ohledem na zákon č. 202/2012 Sb., o mediaci, účinný od 1. září 2012, poněkud diskutabilní. Tento zákon reguluje výkon mediace a podmínky pro zápis do seznamu mediátorů. Ostatní ADR metody zůstávají právem neupraveny a lze je tedy vykonávat „mimo dohled“ státu.

d) Úspěšným výsledkem je dohoda, která řeší spornou otázku

U mediace dle zákona o mediaci soud schválí mediační dohodu a ta je poté exekučním titulem dle §274 odst. 1 OSŘ. Případně je možné uzavřít hmotněprávní dohodu o narovnání, v českém právu upravenou v §1903 a n. OZ. Pro usnadnění výkonu plnění z takové dohody ji lze uzavřít ve formě notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti. Taková dohoda pak bude rovněž vykonatelná *ex lege*.

e) Existence smluvního vztahu mezi stranami a osobami provádějícími ADR

U ADR metod je existence smlouvy nesporná, na rozdíl od koncepcí v případě rozhodčího řízení (viz kapitola 4.2)¹². To potvrzuje i zákonodárce, který v zákoně o mediaci stanovil, že „*smlouvou o provedení mediace se rozumí písemná smlouva mezi stranami konfliktu a nejméně jedním mediátorem o provedení mediace*“¹³.

3.2 Výhody ADR

Mezi výhody ADR metod se pravidelně řadí nižší náklady oproti soudnímu i rozhodčímu řízení, úspora času, zachování důvěry mezi obchodními partnery a plná možnost uchování neveřejnosti řízení.

---

¹¹ tamtéž

¹² ROZEHNALOVÁ, Naděžda, op. cit. sub 9, s. 22.

¹³ §2 písm. e) Zákona o mediaci.

3.3 Nevýhody ADR

Jako nevýhody ADR metod literatura uvádí nepřerušeni běhu lhůt, neboť zahájení ADR není zpravidla důvodem pro přerušeni jejich běhu.¹⁴ To platí, ale pouze v případě zákonem neupravených ADR. S účinností zákona o mediaci je zavedeno přerušeni promlčecích lhůt zahájením mediace dle tohoto zákona.¹⁵ Další nevýhodou pak může být přístup stran nebo strany k alternativním způsobům řešení sporů. Pokud strany nezmění přístup k řešení sporu od standardního kontradiktorního pojetí směrem ke kreativnějšímu řešení konfliktu, není úspěch ADR prakticky možný. S tím souvisejícím problémem je potom odhalení možné strategie pro budoucí rozhodčí řízení nebo řízení před soudem. Tomu lze, alespoň v rovině dokazování zabránit dohodou stran, že skutečnosti prezentované v daném smírčím jednání nebude možné v případě jeho neúspěchu využít v navazujícím řízení.

3.4 Některé druhy ADR

Druhů ADR metod existuje celá řada. Vzhledem k neformálnímu pojetí ADR si strany sporu mohou proces řešení sporu upravit v širokém rozsahu, ať už se jedná o účast nezávislých třetích stran, expertů nebo závaznost výsledku takového řízení. Z těchto důvodů je níže uvedený výčet čistě demonstrativní, neboť druhů ADR je celá řada a navzájem se prolínají.

3.4.1 Mediace a konciliace

Mediace nebo konciliace bývá zpravidla nejformálnější formou ADR, často alespoň minimálně kodifikovanou v národních právních řádech. Na půdě UNCITRAL byl v roce 2002 přijat Vzorový zákon UNCITRAL pro konciliaci, který k dnešnímu dni posloužil za vzor zákonům v 15 státech respektive 27 jurisdikcích. V České republice s účinností od 1. září 2012 upravuje mediaci zákon o mediaci, který stanoví minimální požadavky na mediátory a upravuje mediační proces.

---

¹⁴ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. op. cit. sub 9, s. 24.

¹⁵ §32 a 33 zákona o mediaci

Obsahově je conciliace proces téměř totožný s mediací, a oba termíny jsou často užívány *promiscue*. Z pohledu Vzorového zákona UNCITRAL pro conciliaci se pojmem conciliace rozumí všechny nezávazné způsoby řešení sporů třetí nezávislou stranou¹⁶, tedy ADR v evropském pojetí. Pro rozlišení se dle N. Rozehnalové zdá jako výstižné tvrzení, které uvádí, že conciliátor je neobvykle aktivní mediátor¹⁷. V rozdílných teoriích mediace může být conciliace přirovnána k evaluativnímu pojetí mediace kdy mediátor zasahuje do procesu větší mírou. Mediace (ve smyslu rozdílnosti od conciliace) může pak být přirovnána k facilitativnímu, popřípadě transformativnímu pojetí mediace.

3.4.2 Evaluace

Evaluace spočívá ve sjednání neutrální třetí osoby, popřípadě jejím ustanovení institucí. Tato třetí osoba vyslechne strany sporu a poté jim sdělí nezávazný názor týkající se skutkové, právní nebo technické otázky sporu. Tento názor slouží stranám k dalšímu postupu v řešení sporu.

3.4.3 Expertní posouzení (Expert determination)

V některých případech je součástí sporu natolik specializovaná otázka, že pro její rozhodnutí je třeba názor odborníka z příslušného oboru. Jedná se v podstatě o obdobu znaleckého posudku, avšak posouzení může být pro strany závazné.

3.4.4 Mini – trial

Některé rozhodčí, popřípadě jiné instituce nabízí tzv. *mini-trial*¹⁸. Při tomto způsobu ADR rozhoduje panel složený z jedné nezúčastněné osoby jmenované institucí, popř. oběma stranami, a po jednom z přísedících zástupců stran sporu. Těmito zástupci jsou představitelé vyššího managementu společnosti, kteří nebyli přímo účastni vzniku

---

¹⁶ UNCITRAL model law on international commercial conciliation with Guide to enactment and use, 2002 [online]. New York: United Nations, 2004 [cit. 2015-06-06]. ISBN 92-113-3730-5. Dostupné z: http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-conc/03-90953_Ebook.pdf, s. 11.

¹⁷ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. op. cit. sub 9, s. 33.

¹⁸ CEPANI Rules on mini-trial, Dostupné z: http://www.cepani.be/sites/default/files/files/old_rules_mini-trial.pdf nebo American Arbitral Association Mini-Trial Guidelines, Dostupné z: https://www.adr.org/aaa/ShowPDF?doc=ADRSTG_003831.

projednávaného sporu. Měli by být schopni posoudit celý spor a mít dostatečnou rozhodovací pravomoc v rámci společnosti, aby mohli uzavřít smír. N. Rozehnalová uvádí jako vystihující charakteristiku „zpět od rozhodování právníků k rozhodování podnikatelů“.¹⁹ Mini-trial obvykle trvá pouze několik dní, dokazování je značně limitováno a panel se snaží nalézt smírné řešení. Obvyklé je ujednání o mlčenlivosti, aby skutečnosti prezentované panelu nemohly být využity v případném rozhodčím nebo soudním řízení.

3.5 Kombinované metody, aneb na pomezí ADR a arbitráže

Mezi arbitráží a mediací existuje jedna zásadní spojitost. Role rozhodce obsahuje prvek působení na strany k smírnému vyřešení sporu. To koneckonců stanovuje i ZRR²⁰. V mezinárodní arbitráži je obvyklé, že je řízení před tribunálem přerušeno a následně ukončeno smírným řešením mezi stranami, v některých případech uzavřeným ve formě rozhodčího nálezů. ICC tuto možnost stanovuje ve svých pravidlech (tzv. award by consent)²¹. Stejně tak Vzorový zákon UNCITRAL připouští dohodu stran ve formě rozhodčího nálezů²². Takový nález pak má totožnou závaznost jako rozhodčí nález vydaný ve standardním rozhodčím řízení, při kterém rozhodci nalézají právo, přesněji řečeno již našli právo.

Zdá se však, že trendem je vytyčit jasnou hranici mezi konciliací a rozhodčím řízením. V souladu s tím některé mezinárodní rozhodčí instituce nabízí konciliaci zcela odděleně od existujících rozhodčích pravidel.²³

3.5.1 Baseball arbitration (final-offer arbitration)

Tento způsob řešení sporů se pohybuje na hranici mezi ADR a arbitráží. Cílem této metody je určit částku která bude ve sporu přiznána jedné straně. Každá ze stran stanoví ze svého

---

¹⁹ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. op. cit. sub 9, s. 35.

²⁰ §24 ZRR.

²¹ Čl. 26 Pravidel ICC.

²² Čl. 30 Vzorového zákona UNCITRAL.

²³ FOUCHARD, Philippe, Emmanuel GAILLARD, Berthold GOLDMAN, John SAVAGE a Philippe FOUCHARD. *Fouchard, Gaillard, Goldman on international commercial arbitration*. Boston: Kluwer Law International, 1999, xxxiii, 1280 p. ISBN 90-411-1025-9. s. 14 a n.

pohledu nejrozumnější nabídku. Existují dva druhy, denní a noční baseballová arbitráž. U denní arbitráže není částka určená rozhodcem předem, strany v uzavřené obálce navrhnou částku a rozhodce vybere tu která je dle jeho posouzení spravedlivější. V případě noční arbitráže strany vloží návrh do uzavřené obálky, přičemž rozhodcům tato částka není známa. Rozhodci v řízení na základě předložených důkazů určí částku, kterou považují za spravedlivou. Až po tomto rozhodnutí dojde k otevření obálek. Jedna z částek, která je matematicky nejbližší částce, ke které došli rozhodci, se následně použije v rozhodčím nález. Tento jistě zajímavý název dostala tato metoda proto, že byla používána k určení hodnoty smluv hráčů baseballu v americké Major League Baseball.

Jak vidno, v případě tohoto druhu řešení sporů se jedná spíše o formu rozhodčího řízení, neboť rozhodnutí je pro strany závazné. S ohledem na původ ve Spojených státech amerických je otázkou, zda v evropském pojetí arbitráže je možné tuto metodu použít bez obtíží. Není nepředstavitelné, že by se některým národním soudům případný výkon nález z takového *quasi* rozhodčího řízení nechtělo nařizovat. Na druhou stranu, tato metoda se do jisté míry přibližuje rozhodování dle zásad spravedlnosti (ve smyslu oproštění od právního řádu) a s ohledem na autonomii stran a možnosti většiny právních řádů dojít v rozhodčím řízení ke smíru (ve formě rozhodčí nález, po dohodě stran mnohdy neodůvodněného²⁴) by měla být uplatnitelná i v Evropě.

4 ROZHODČÍ ŘÍZENÍ V MEZINÁRODNÍM OBCHODNÍM STYKU

Tato kapitola se nejprve věnuje vymezení pojmu rozhodčího řízení a jeho základním atributům. Dále pojednává o výhodách a nevýhodách pro využívání arbitráže. Uvedeným základním atributům poté přikládají teoretické koncepce rozhodčího řízení uvedené v další části různě významnou roli. Další podkapitola uvádí dělení rozhodčího řízení podle

---

²⁴ §24 odst. 2 a §25 odst. 2 ZRŘ.

rozdílných kritérií, například dělení na mezinárodní a vnitrostátní arbitráž dle mezinárodního prvku.

4.1 Základní atributy mezinárodního rozhodčího řízení

*„Obecně se rozhodčí řízení definuje jako rozhodování sporů soukromými osobami nebo nestátními rozhodčími institucemi, které jsou oprávněny na základě dotčených právních předpisů předložený spor projednat a rozhodnout“.*²⁵

Mezi základní atributy arbitráže, společné pro všechny níže rozvedené teorie lze zařadit následující: i) jedná se o dohodu stran, kterou se ii) podřizuje určitý okruh vztahů rozhodčímu řízení, toto řízení je iii) procesně autonomní, za iv) současné existence právních norem umožňující výkon rozhodčího řízení, přičemž v) výstupy z tohoto řízení (nálezy) jsou právně vynutitelné.

Rozhodčí řízení lze vymezit jako *„dobrovolné postoupení řešení sporu neutrální třetí straně, rozhodcům či rozhodčímu soudu (tj. soukromým osobám či nestátní instituci), která vydá po provedeném řízení závazné a vykonatelné rozhodnutí“*²⁶. Blackův právní slovník uvádí pod pojmem arbitráž *„proces rozhodování sporu, v němž neutrální třetí strana (arbitr, rozhodce) vydává rozhodnutí po slyšení, při kterém mají obě strany příležitost být slyšeny. Tam kde je arbitráž dobrovolná, sporné strany vybírají rozhodce, který má právo vydat závazné rozhodnutí“*.²⁷ V případě rozhodčího řízení v mezinárodním obchodním styku se pak jedná o řešení sporů, které vyvstaly mezi stranami, kterými jsou obvykle podnikatelé, obchodníci a v některých případech i státy nebo entity pod přímým vlivem státu²⁸, pokud však vystupují jako osoby soukromého práva v soukromoprávních

---

²⁵ RŮŽIČKA, Květoslav. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky Agrární komoře České republiky*. 2. rozš. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, 19 s. ISBN 80-868-9843-1.

²⁶ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. op. cit. sub 9, s. 57

²⁷ BLACK, Henry Campbell. *Blackův právní slovník*. Praha: Victoria Publishing, 1993. ISBN 80-856-0523-6, s. 106.

²⁸ Dle statistik ICC za roky 1999 až 2014 se podíl sporů, kde byl alespoň jednou stranou stát nebo entita pod vlivem státu pohybuje okolo deseti procent z celkového počtu podaných návrhů na zahájení rozhodčího řízení. *International Chamber of Commerce: Statistics* [online]. [cit. 2015-05-29]. Dostupné z: <http://www.iccwbo.org/Products-and-Services/Arbitration-and-ADR/Arbitration/Introduction-to-ICC-Arbitration/Statistics/>.

závazkových vztazích. V případech, kdy státy vystupují jako osoby práva veřejného, tedy z pozice suveréna autoritativně rozhodujícího o právech a povinnostech nepodřízených osob, přichází rozhodčí řízení v úvahu s ohledem na mezinárodní ochranu investic dle Washingtonské úmluvy. V těchto případech je hlavním důvodem pro rozhodčí řízení právě případná podjatost domácích soudů státu, který investici chráněnou dle příslušné bilaterální popř. multilaterální dohody o ochraně investice neochránil, resp. ji přímo ohrozil. Právě z tohoto důvodu bylo v roce 1966 Washingtonskou úmluvou zřízeno ICSID, které má pravomoc tyto spory rozhodovat. Nejedná se však o spory z mezinárodního obchodního styku, kterými se tato práce zabývá.

Česká úprava v ZRŘ rozhodčí řízení šířeji nedefinuje, pouze stanoví, že ZRŘ upravuje rozhodování majetkových sporů nezávislymi a nestrannými rozhodci²⁹ a detailnější definici tak nechává praxi a teorii. Jak uvádí G. Born, definicí mezinárodního rozhodčího řízení existuje tolik, kolik existuje komentátorů k tématu³⁰.

4.2 Výhody a nevýhody rozhodčího řízení

4.2.1 Výhody

Výhod arbitráže existuje celá řada, ale je ovšem otázkou, zda se nejedná o výhody spíše deklarované než skutečné. S ohledem na autonomii stran v řízení je pak velmi důležitým prvkem ovlivňujícím zachování těchto výhod právě jednání stran v průběhu řízení, ale i při sjednávání rozhodčí doložky nebo rozhodčí smlouvy. Obecně lze říci, že ke každé výhodě lze nalézt i příklad, který tuto výhodu vyruší.

4.2.1.1 Výhody časové

Jedná se o výhody oproti soudnímu řízení, které mají vliv na délku rozhodčího řízení.

a) Jednoinstančnost

---

²⁹ §1 písm. a) ZRŘ.

³⁰ BORN, Gary. *International commercial arbitration*. Second edition. Kluwer Law International, 2014, 3 volumes (lxxvi, 4260 pages). ISBN 90411522293. str. 69.

Rozhodčí řízení je zpravidla jednoinstanční, pokud ovšem strany v rozhodčí smlouvě nesjednají možnost přezkumu. V českém *lex arbitri* je možnost upravena §27 ZRŘ a strany si mohou dohodnout, že rozhodčí nález může být k žádosti některé z nich nebo obou přezkoumán jinými rozhodci. Takovýto přezkum rozhodčího nálezu je součástí rozhodčího řízení a platí o něm ustanovení ZRŘ. Toto ustanovení je pak převzato do §1 odst. 4 Řádu RS při HK a AK. Případné zrušení nálezu nebo odepření jeho vykonatelnosti ať už dle NY Úmluvy nebo podle *lex arbitri* nelze chápat jako odvolání ve standardním pojetí, neboť „*institut rozhodčího řízení zrušení rozhodčího nálezu soudem tak není ani v rámci právního řádu České republiky chápán jako opravný prostředek (řádny ani mimořádný)*“.³¹

b) Rychlost

Výhodou arbitráže oproti soudnímu řízení je zpravidla její rychlost. Mezinárodní obchodní arbitráž ale není nutně nejrychlejší formou. Mimo určitých specializovaných řízení trvá obvykle řízení do vydání finálního nálezu mezi 18 a 36 měsíci.³² S ohledem na autonomii stran rozhodčího řízení, je pro zachování rychlosti důležité, zda strany nečiní průtahy ovlivňující rychlost řízení (například opakované námitky podjatosti rozhodců, namítání neplatnosti platně sjednané rozhodčí smlouvy před obecnými soudy). Stejně tak může způsobit průtahy v řízení nedostupnost arbitrů, zejména v případě specializovanějších sporů. Například u mezinárodního rozhodčí řízení administrovaných VIAC podle pravidel z roku 1998 trval zhruba polovina řízení méně než 12 měsíců a zhruba 75% případů skončilo do 18 měsíců.³³

Některé rozhodčí instituce, například ICC ve svých arbitrážních pravidlech stanoví, že rozhodčí tribunál musí vydat nález do šesti měsíců od posledního podpisu na tzv. terms

---

³¹ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. op cit sub 13, s. 190.

³² BORN, Gary. op. cit. sub 31, s. 87.

³³ SCHWARZ, Franz T a Christian W KONRAD. *The Vienna rules: a commentary on international arbitration in Austria*. Frederick, MD: Sold and distributed in North, Central and South America by Aspen Publishers, 2009, lxxxi, 1049 p. ISBN 90-411-2344-X. s. 22.

of reference (vymezení předmětu sporu).³⁴ Stejně tak činí arbitrážní pravidla CEPANI³⁵.

Ještě dále jdou pravidla dalších rozhodčích institucí umožňující ujednat kratší lhůtu, do kdy musí rozhodci ve věci rozhodnout – například WIPO nabízí *expedited arbitration*³⁶. Rozhodčí soud při HK a AK nabízí urychlené řízení³⁷ ve kterém je nález vydán do dvou, resp. do čtyř měsíců. Obdobně VIAC uvádí ve svých pravidlech³⁸ možnost vést zrychlené řízení, kdy nález v tomto řízení má být vydán do šesti měsíců. V porovnání s ICC a CEPANI je pak otázkou, zda se opravdu jedná o zrychlené řízení.

c) Neformálnost

V soudním řízení je nutné doručovat v souladu s ustanoveními příslušných procesních předpisů. Při doručování do zahraničí, jak by tomu v případě mezinárodních sporů bylo, je navíc třeba využít právní pomoci mezi soudní spolupráce dvou států. Oproti tomu je doručování v rozhodčím řízení neformální, což významně napomáhá jeho rychlosti.

d) Snadná vykonatelnost rozhodčích nálezů i v zahraničí

Pravděpodobně největší výhodou je proces uznání a výkonu rozhodčího nálezu. Díky NY Úmluvě, jejímiž signatáři je k dnešnímu dni 155 států světa je minimální pravděpodobnost, že rozhodčí nález nebude možné vykonat. Dle průzkumu společnosti PwC se s problémem vykonatelnosti nálezu ve státě, který nepřistoupil k NY Úmluvě setkalo pouze 6% z dotazovaných společností.³⁹ Rozhodčí nálezy se značně odlišují od soudních rozhodnutí právě v oblasti uznávání a výkonu, neboť mezinárodní úmluvy

---

³⁴ čl. 30 Pravidel ICC 2012.

³⁵ čl. 28 Pravidel CEPANI 2013.

³⁶ *WIPO Expedited Arbitration Rules* [online]. [cit. 2015-06-05]. Dostupné z: <http://www.wipo.int/amc/en/arbitration/expedited-rules/newrules.html>.

³⁷ §30 Řádu Rozhodčího Soudu při HK ČR a AK ČR.

³⁸ Čl. 45 odst. 8 Pravidel VIAC: Rozhodčí soud vydá, s výjimkou případu předčasného ukončení řízení, rozhodčí nález do šesti měsíců od předání věci. Generální tajemník může tuto lhůtu prodloužit na základě odůvodněného návrhu rozhodce a nebo z vlastního podnětu, jestliže to považuje za nutné. Dojde-li k překročení lhůty pro vydání rozhodčího nálezu, nemá to za následek ani neplatnost rozhodčí dohody ani zánik příslušnosti rozhodčího soudu.

³⁹ PwC. *International Arbitration: Corporate attitudes and practices 2008* [online]. 2008 [cit. 2015-06-05]. Dostupné z: http://www.pwc.co.uk/en_UK/uk/assets/pdf/pwc-international-arbitration-2008.pdf.

(jako NY Úmluva) jsou mezinárodně více rozšířené, než smlouvy o vzájemném uznávání soudních rozhodnutí.⁴⁰ Z oblasti uznávání soudních rozhodnutí je v rámci Evropské unie významným nařízením Brusel I bis, o kterém blíže pojednává kapitola **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**

4.2.1.2 Výhody ekonomické

a) Neveřejnost řízení

Rozhodčí řízení je zásadně neveřejné. To z něj činí ideální prostředek pro vyřešení sporů bez případného ohrožení dobrého jména obou stran nebo zveřejnění určitých citlivých informací. Proti tomu při soudním řízení vedeném principem veřejnosti je jednání před soudem v zásadě vždy veřejné. Veřejnost sice může být z celého jednání nebo jeho části vyloučena, v případě, že by veřejné projednání věci ohrozilo obchodní tajemství nebo důležitý zájem účastníků⁴¹, toto rozhodnutí však záleží na soudci a ten musí rozhodnout o konfliktu mezi zájmem účastníka na ochraně obchodního tajemství a požadavkem na veřejnost jednání.⁴² Z pochopitelných důvodů je pak pro strany sporu, zejména u velkých mezinárodních transakcí nebo projektů jistější nespoléhat na rozhodování soudce a zvolit neveřejné rozhodčí řízení.

S neveřejností souvisí i další výhoda, a tou je zachování obchodního vztahu s protistranou. Oproti ADR metodám arbitráž díky svému kontradiktornímu pojetí sporu zasahuje vztah stran více. Přesto je sama arbitráž paradoxně společným prvkem, na kterém se strany před sporem shodly a na kterém se nezřídka aktivně podílí jmenováním „svého“ rozhodce. To se však rozhodně nedá tvrdit v případě „cizího“ soudce.

b) Náklady na řízení

---

⁴⁰ BLACKABY, Nigel, Constantine PARTASIDES, Alan REDFERN, Martin HUNTER a Alan REDFERN. *Redfern and Hunter on international arbitration*. 5th ed. New York: Oxford University Press, 2009, xlvii, 849 p. ISBN 01-995-5719-5, s. 32.

⁴¹ §116 OSŘ.

⁴² Čl. 6 odst. 1 EÚLP.

Často deklarovanou výhodou oproti soudnímu řízení jsou nižší náklady na řízení. Toto tvrzení je problematické, protože dnes se obvykle hodnota řízení, respektive poplatky soudní a náklady řízení rozhodčího, výrazně neliší.⁴³

Průměrné náklady arbitráží u LCIA v letech 2007 – 2009⁴⁴ jsou uvedeny v tabulce 1 dále:

	Hodnota sporu nižší než 1 milion USD	Hodnota sporu mezi 1-10 miliony USD	Hodnota sporu mezi 10-50 miliony USD	Hodnota sporu přes 50 milionu USD
Rozhodce	25,282 USD	68,976	86,261 USD	169,625 USD
Tříčlenný tribunál	62,146 USD	164,941 USD	254,906 USD	575,068 USD

Tabulka 1

Náklady na vedení sporů před Rozhodčím soudem při HK ČR a AK ČR jsou stanoveny sazebníkem, který je součástí Řádu Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR.⁴⁵

Hodnota předmětu sporu	Poplatek	Paušál na správní náklady
do 20 000 000 Kč	511 300 Kč a 4 % z hodnoty předmětu sporu převyšující 10 000 000 Kč	295 000 Kč
do 250 000 000 Kč	2 661 300 Kč a 0,9 % z hodnoty předmětu sporu převyšující 100 000 000 Kč	730 000 Kč

⁴³ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. op. cit. sub 9, s. 82.

⁴⁴ SCHERER, Maxi, Lisa M RICHMAN a Remy GERBAY. *Arbitrating under the 2014 LCIA rules: a user's guide*. Kluwer Law International, 2015, xxxvi, 467 pages. ISBN 978-904-1151-605. s. 21.

⁴⁵ Sazebníky nákladů rozhodčího řízení. *Rozhodčí soud při HK ČR a AK ČR* [online]. [cit. 2015-06-08]. Dostupné z: <http://www.soud.cz/sazebniky>.

do 1 000 000 000 Kč	5 261 300 Kč a 0,5 % z hodnoty předmětu sporu převyšující 500 000 000 Kč	1 000 000 Kč
do 1 500 000 000 Kč	7 761 300 Kč a 0,25 % z hodnoty předmětu sporu převyšující 1 000 000 000 Kč	1 000 000 Kč
nad 1 500 000 000 Kč	9 011 300 Kč a 0,2 % z hodnoty předmětu sporu převyšující 1 500 000 000 Kč	1 000 000 Kč

Tabulka 2

Uvedené částky se rozhodně nezdaří být nízké. Je k nim je třeba ještě přičíst náklady na právní zastoupení, a výlohy spojené s konáním řízení v místě sudiště, včetně dalších výloh rozhodců a zástupců stran.

V porovnání s předchozími sazebníky jsou v České republice soudní poplatky na zahájení řízení⁴⁶ stanoveny tak, že za návrh na zahájení občanského soudního řízení, jehož předmětem je peněžité plnění (vzhledem k povaze sporů v mezinárodním obchodním styku se bude jednat nejčastěji právě o tento předmět řízení):

- a) v částce vyšší, než 20 000 Kč do 40 000 000 Kč je poplatkem 5 % z této částky
- b) v částce vyšší než 40 000 000 Kč je poplatkem částka 2 000 000 Kč zvýšená o 1 % z částky přesahující 40 000 000 Kč, přičemž částka nad 250 000 000 Kč se nezapočítává.

Maximální výše soudního poplatku je tak limitována zákonem na 4 100 000 Kč.

Rozdíly v nákladech na vedení řízení je možné demonstrovat na následujícím příkladu. Pro jeho účely jsem zvolil dva spory, jejichž předmětem je peněžité plnění ve výši 2 milionů USD a 10 milionu USD.

Hodnota sporu	2 000 000 USD	20 000 000 USD
---------------	---------------	----------------

⁴⁶ Položka 1 Přílohy 1 k zákonu č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

(při kurzu 1USD=24 CZK)	48 000 000 CZK	480 000 000 CZK
LCIA	68,976 USD	86,261 USD
LCIA (3 rozhodci)	164,941 USD	254,906 USD
ICC	92 058 USD	196 048 USD
ICC (3 rozhodci) ⁴⁷	213 746 USD	453 116 USD
Rozhodčí soud při HK a AK ČR (3 rozhodci)	101 929 USD 2 446 300 CZK	249 220 USD 5 981 300 CZK
Obecný soud v ČR	2 080 000 CZK 86 666 USD	4 100 000 CZK 170 833 USD

Tabulka 3

Z porovnání jednoznačně plyne, že rozhodčí řízení není významně méně nákladnou variantou oproti soudnímu řízení. U sporů jejichž předmětem je vysoká částka je navíc oproti poplatkům u rozhodčích institucí maximální výše soudního poplatku zafixována výrazně dříve. To může být důležité při zvažování, kterou z metod řešení sporu zvolit. Autor práce se přiklání k názoru, že často deklarovaná výhoda nižších nákladů rozhodčího řízení, alespoň v řízení před rozhodčími institucemi, není mnohdy výhodou ve skutečnosti existující. A pokud ano, není primárním faktorem ovlivňující rozhodování stran o způsobu řešení sporu.

c) Volba sudiště

Volbou sudiště mohou strany výrazně ovlivnit náklady na vedení sporu. A to buď čistě geograficky, kdy je vhodné, popřípadě spravedlivé zvolit sudiště „na půl cesty“, nebo

⁴⁷ Cost calculator. *International Chamber of Commerce* [online]. [cit. 2015-06-08]. Dostupné z: <http://www.iccwbo.org/products-and-services/arbitration-and-adr/arbitration/cost-and-payment/cost-calculator/>. Jedná se o odhady nákladů dle průměrných nákladů na rozhodce.

např. u sporů, kdy strany uzavřou smlouvu s místem plnění ve třetím státě (např. spory ve výstavbě) a z důvodů vhodnosti lokalizují i případná související rozhodčí řízení do tohoto státu. Soudy třetího státu pak mohou jednodušeji napomoci rozhodčímu tribunálu s případnými procesními úkony, které nemůže tribunál sám provést.⁴⁸ Současně odpadne potenciální problém s uznáním a vykonatelností rozhodčího nálezu.

d) Využití znalců nebo odborníků jako rozhodců

Spory v mezinárodním obchodním styku přináší často velmi specifické problémy vyžadující specifické znalosti. Ať už se jedná o problematiku technickou (stavebnictví, energetika, IT) nebo právní (aplikace zahraničního práva) je výhodou možnost nominovat rozhodce, který disponuje dostatečnou expertízou pro posouzení sporu. Oproti tomu soudce běžného soudu, zejména v prvních stupních soudních soustav, takovými znalostmi s největší pravděpodobností nedisponuje. Ve většině států je tradicí, že soudci jsou vybíráni náhodně k určitým případům, bez ohledu na jejich zkušenosti. Mají běžně pouze obecné znalosti, často bez specializace v komplexních obchodních sporech, o to méně v určitých typech transakcí (M&A, joint venture) nebo odvětví (energetika, pojišťovnictví). *„V případě sporu v oblasti informačních technologií může potencionální účastník sporu počítat, s pravděpodobností hraničící s jistotou – že spor bude rozhodovat soudce, jehož znalosti z oblasti informačních technologií jsou značně problematické, takže se de facto ocitne v situaci, kdy před ním bude probíhat jednání fakticky v cizím jazyce“.*⁴⁹

Navíc, v některých státech místní soudy nemají dostatečné zkušenosti, nejsou vzdělávány k řešení mezinárodních transakcí nebo sporů a mohou tak čelit vážným obtížím při snaze porozumět obchodní stránce a podmínkám sporu.⁵⁰

e) Možnost využití vlastních právních zástupců

---

⁴⁸ Srov. § 20 ZRŘ.

⁴⁹ MAISNER, Martin. *Základy softwarového práva*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, xv, 339 s. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-638-7, s. 155.

⁵⁰ BORN, Gary. op. cit sub 31, s. 79 a n.

V rozhodčím řízení není nutné, aby stranu zastupoval advokát z místa řízení, protože právní řády nemají, na rozdíl od řízení před obecnými soudy, pravidelně v případě rozhodčího řízení žádná omezení.⁵¹ Strany tak mohou využít služeb svých vlastních zaměstnanců, případně mohou být zastoupeni svým vlastním právním zástupcem, který je důkladně obeznámen s genezí sporu a se stranou samotnou. Zastoupení místním advokátem před obecnými soudy v cizí zemi pak samozřejmě zvyšuje náklady.

4.2.2 Nevýhody

Mezi objektivní nevýhody patří rozdílnosti právních řádů a tím i rozdílná arbitrabilita případných sporů. Je tedy například možné, že spor který je možné rozhodnout v rozhodčím řízení v jednom státě, nebude arbitrabilní dle práva druhého státu, což může dle NY Úmluvy založit důvod k odepření vykonatelnosti rozhodčího nálezu z takového řízení.⁵²

Další nevýhodou jsou problémy s předběžnými opatřeními. Ve většině *leges arbitri* nedisponuje rozhodce možností nařídit předběžné opatření, které by bylo vykonatelné jinak než dobrovolně. Strany se proto musí obrátit na obecný soud.⁵³ To s sebou ovšem přináší ztrátu úplné neveřejnosti rozhodčího řízení.

Rozhodčí senát nemůže nařídit společné projednání sporů.⁵⁴ Situace kdy existují konkurující si rozhodčí řízení, může přinést vážné nevýhody, včetně zvýšených nákladů, zvýšených průtahů a ze všech nejvíc riziko konfliktních rozhodčích nálezů. Tvrzení o nemožnosti vskutku bylo pravdivé, jelikož většina řádů rozhodčích institucí až do nedávné doby neumožňovala související spory konsolidovat. Tato možnost (v některých případech povinnost) si s ohledem na snížení nákladů a zatraktivnění řízení před rozhodčími institucemi v posledních letech našla své místo v řádech některých mezinárodních

---

⁵¹ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. op. cit. sub 9, s. 83.

⁵² Čl. V, odst 2, písm a) NY Úmluvy: *Uznání a výkon rozhodčího nálezu mohou být také odeprény, jestliže příslušný orgán země, kde se žádá o uznání a výkon, zjistí, že předmět sporu nemůže být předmětem rozhodčího řízení podle práva této země.*

⁵³ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. op. cit. sub 9, s. 86.

⁵⁴ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. op. cit. sub 9, s. 86.

rozhodčích institucí. Například ICC tak ve svých pravidlech účinných od 1. ledna 2012 umožňuje konsolidaci probíhajících rozhodčí řízení.⁵⁵

Konsolidace může být nařízena, pokud jsou všechny nároky v rozhodčím řízení vzneseny pod stejnou rozhodčí smlouvou a to i v případě odlišných stran. Jedná se o zásadní změnu oproti předchozím pravidlům ICC z roku 1998, která umožňovala konsolidaci pouze v případě, kdy se jednalo o totožné strany. Obdobnou možnost připouští LCIA ve svých pravidlech⁵⁶. Z pohledu národních právních řádů umožňuje například Nizozemský Arbitrážní Zákon z roku 1986 nařídit celkovou nebo částečnou konsolidaci dvou nebo více spojených arbitráží v Nizozemí, pokud strany neujednají jinak. Taková konsolidace je však možná pouze pokud jsou obě strany sporu z Nizozemí. Podobnou úpravu pro vnitrostátní rozhodčí řízení má i Hong Kong, kdy místnímu soudu, zcela dle jeho uvážení, umožňuje sloučit řízení, v kterých vyvstane společná právní nebo faktická otázka, a to bez nutnosti souhlasu stran⁵⁷. Vzorový zákon UNCITRAL nemá zvláštní ustanovení týkající se konsolidace, proto některé státy, které použily za vzor tento zákon, takové ustanovení umožňující soudem nařízenou konsolidaci řízení do svých *lex arbitri* vložily. Proto například v Kalifornii může soud nařídit na návrh strany konsolidaci rozhodčích řízení, pokud ji soud posoudí jako spravedlivou a potřebnou.⁵⁸ Pokud se strany po konsolidaci řízení nemohou shodnout na osobách rozhodců, soud je ustanoví a rovněž určí další záležitosti, na kterých se strany nemohou shodnout a jsou nezbytné pro průběh takto konsolidovaného řízení.

V případech konsolidace bez souhlasu stran může vyvstat otázka, zda nemůže být odepřen výkon nálezu dle čl. V odst. 1 písm. d) NY Úmluvy, neboť ten stanoví, že uznání a výkon nálezu mohou být odepřeny pouze tehdy, když tato strana prokáže „že, složení rozhodčího soudu nebo rozhodčí řízení nebylo v souladu s ujednáním stran, nebo nebylo-li takového ujednání, že nebylo v souladu se zákony země, kde se rozhodčí řízení konalo“. Podle

---

⁵⁵ Čl. 10 Pravidel ICC 2012 – Konsolidace řízení.

⁵⁶ Čl. 22 a čl. 26 Pravidel LCIA 2014.

⁵⁷ BLACKABY, Nigel et al., op. cit. sub 40, s. 156.

⁵⁸ California Code of Civil Procedure, § 1281.3.

A. Redferna existuje silná podpora pro názor, že rozhodčí nález pocházející z řízení ve kterém soud nařídil konsolidaci je v pořádku.

Výše uvedené se dá shrnout jako nevýhoda plynoucí z místa sudiště spojená s možnými zásahy soudní moci do řízení, respektive možnost stran obstruovat řízení zejména napadáním platnosti rozhodčí doložky, námitkami podjatosti rozhodců, nebo prostou neaktivitou, při které je třeba vůli stran nahradit soudním rozhodnutím dle pravidel *lex arbitri* nebo rozhodnutím orgánů stálých rozhodčích institucí dle soukromých pravidel zvolených stranami v rozhodčí smlouvě.

4.2.3 Dílčí shrnutí

Z důvodů uvedených na začátku této kapitoly subjekty mezinárodního obchodního styku (ať už po využití ADR metod nebo bez pokusu o ně) inklinují k rozhodčímu řízení, které má oproti soudnímu řízení nesporné výhody. Tyto výhody však nejsou absolutní a mohou se velmi rychle změnit v negativa. I přes výše popsané nevýhody se stále zdá, že výhody hovořící pro využití mezinárodní arbitráže převažují. To potvrzuje společný průzkum společnosti PwC a Queen Mary University of London School of International Arbitration. Z oslovených 101 podnikových právníků (*in-house counsels*) v nadnárodních korporacích jich 52% dává přednost arbitráži před ostatními metodami řešení sporů.⁵⁹ Jako případnou nevýhodu tento průzkum ukazuje obavu z přehnané „judicializace“ arbitráže, tedy jejímu příklonu směrem k formalizovanějšímu a více regulovanému způsobu řešení sporů.⁶⁰

4.3 Teoretické koncepce rozhodčího řízení

V současných státech náleží právo rozhodovat spory zásadně samotnému státu, který je vykonává prostřednictvím soudů. Stát může za určitých okolností připustit, aby toto právo

---

⁵⁹PWC. *Corporate choices in International Arbitration: Industry perspectives* [online]. [cit. 2015-06-04]. Dostupné z: <http://www.pwc.com/gx/en/arbitration-dispute-resolution/assets/pwc-international-arbitration-study.pdf>, s. 6.

⁶⁰ PWC. op cit sub 19, s. 22.

vykonávaly i jiné subjekty.⁶¹ Právě roli státu připouštějícího rozhodování jinými subjekty v protikladu k vůli stran podrobit se rozhodčímu řízení rozpracovávají jednotlivé teoretické koncepce rozhodčího řízení – jurisdikční, smluvní, smíšená a autonomní. Bylo by však chybné je pokládat za pouhé teoretické konstrukty, neboť diametrálně odlišná řešení, k nimž často senáty docházejí při posuzování jednotlivých otázek, mají svůj základ právě v rozdílných teoretických východiscích.⁶²

4.3.1 Jurisdikční teorie

Jurisdikční teorie pokládá rozhodčí řízení za řízení sporné a ze všech teorií jej ponejvíce přibližuje k soudnímu řízení. Cílem rozhodce je nalézt právo, a to na základě zákonné delegace dovolené státem prostřednictvím právní normy. Strany se v souladu s možnostmi danými právním řádem vzdávají dobrovolně svého práva⁶³ na řízení před soudem.

Jurisdikční teorie se dále rozděluje na teorii delegační, rozsudkovou a národního práva. Delegační teorie odvozuje pravomoc rozhodců od právního řádu místa konání rozhodčího řízení (tzv. sudiště). Podle této teorie je základem delegace soudní pravomoci státu a související formy výkonu státní moci na soukromoprávní subjekt. Rozdíl mezi postavením soudce a rozhodce je potom ten, že zatímco soudce odvozuje své ustanovení a autoritu přímo od státu, rozhodce odvozuje svou autoritu od státu, avšak jeho nominace je záležitostí stran⁶⁴. Rozsudková teorie chápe rozhodčí nález jako rozsudek a jeho vynutitelnost přirovnává k jinému soudnímu rozhodnutí cizího státu. Konečně, dle teorie národního práva rozhodčí řízení odvozuje svou existenci od národního práva, které rozhodcům prostřednictvím zákonů dává možnost rozhodovat v rozhodčím řízení.

---

⁶¹ RŮŽIČKA, Květoslav. K otázce právní povahy rozhodčího řízení. *Bulletin advokacie*. Praha: Česká advokátní komora v Praze, 2003, 2003(5). ISSN 1210-6348. Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/files/183/BA_03_05.pdf, s. 33.

⁶² ROZEHNALOVÁ, Naděžda. op. cit. sub 9, s 71.

⁶³ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Rozhodčí řízení, ordre public a trestní právo: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2008, 2 sv. (cx, 1276 s., cviii, s. 1277-2190). Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 978-80-7400-096-6, s 190.

⁶⁴ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Hlavní doktríny ovládající rozhodčí řízení*. První vydání. Dny práva – 2009 – Days of Law. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 1856-1866.

Nebylo by ovšem správné si jurisdikční teorii vykládat tak, že zcela ignoruje vůli stran. Ta pouze není považována za základ rozhodčího řízení, ale v konkrétním rozhodovaném sporu je rozhodčí smlouva vyjadřující tuto vůli „pouhým“ spouštěcím mechanismem rozhodčího řízení, které samotné je odvozeno od vůle státu a opírá se o jeho právní řád. Z tohoto důvodu je v jurisdikční teorii rozhodčí smlouva považována za procesněprávní institut, který vylučuje na základě smluvních stran z rozhodování sporu smluvní orgán.

V České republice se po dlouhé akcentaci smluvní teorie v současné době zdá, že se Ústavní soud přiklonil směrem k teorii jurisdikční, neboť v níže citovaném judikátu, ve kterém se zabýval, zda má rozhodčí soud poučovací povinnost dle ustanovení § 118a OSŘ připustil, že rozhodce nalézá právo, neboť „*strany pouze z nějakého důvodu (např. vyšší rychlosti či důvěrnosti projednávaných informací) považují za vhodnější, aby věc byla projednána rozhodcem. Projednání věci v rozhodčím řízení z tohoto hlediska neznamená vzdání se právní ochrany, nýbrž představuje spíše její přesunutí na jiný rozhodující orgán, jenž **nalézá právo**; jinak by ostatně bylo pojmově nemyslitelné považovat rozhodčí řízení ve vztahu k soudnímu řízení za alternativní způsob řešení sporů*“.⁶⁵

L. Lisse tak shrnuje, že „nově se traktuje, že činnost rozhodce nespočívá v „pouhém“ narovnávání práva mezi stranami, ale že rozhodce (podobně jako soudce) při své rozhodovací činnosti právo (jinak již objektivně, nezávisle na něm ani na vůli stran sporu, existující), nalézá“⁶⁶.

4.3.2 Smluvní teorie

Smluvní teorie vychází z předpokladu, že základem pravomoci rozhodců je výlučně smlouva, resp. vůle stran vyjádřená v této smlouvě. Tato teorie se dále dělí na teorii klasickou a teorii moderní.

---

⁶⁵ Nález ústavního soudu ČR. *K právu na poučení v rozhodčím řízení* ze dne 8. 3. 2011, sp. zn. I. ÚS 3227/07. (Publikováno ve Sbírce nálezů a usnesení ÚS, sv. 27, s. 257) N 37/60 SbNU 441

⁶⁶ LISSE, Luděk. *Nalézání práva rozhodci v nové judikatuře Ústavního soudu* [online]. 2011 [cit. 2015-06-08]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/nalezani-prava-rozhodci-v-nove-judikature-ustavniho-soudu-77917.html>.

Klasická smluvní teorie uznává pouze smlouvu a autonomii stran vůbec za základ rozhodčího řízení⁶⁷. Rozhodci vystupují jako zástupci stran a jejich funkcí je zjistit obsah smlouvy hlavní a rozhodnout o nárocích stran. Jejich pravomoc spor rozhodnout plyne pouze z vůle stran a neváže se na místo konání rozhodčího řízení⁶⁸. Rozhodčí smlouva má povahu hmotněprávní, samotný rozhodčí nálezn je taktéž smlouvou, kterou spolu strany narovnávají svůj, sporem narušený vztah. Takový nálezn je však vynutitelný, obdobně jako smlouva sepsaná notářským zápisem se svolením k vykonatelnosti⁶⁹. Vzhledem k neprovázanosti tohoto nálezu s jakýmkoliv právním řádem je dle této teorie rozhodčí nálezn vykonatelný kdekoli.

Moderní smluvní teorie se oproti klasické odlišila tím, že rozhodci nevystupují jako zástupci stran a rozhodčí nálezn není smlouvou. Nicméně rozhodčí řízení vedoucí k vydání rozhodčího nálezu je institutem práva smluvního a nenáleží tedy k civilnímu procesu.

Ústavní soud se před změnou svého názoru na povahu rozhodčího řízení opakovaně vyjádřil *in favorem* smluvní teorie. „*Pro posouzení povahy rozhodčího řízení je významným spolupůsobení vůle stran podřídit spor řešení před rozhodcem a vůle státu propůjčit rozhodčímu řízení obdobné účinky jako má rozhodnutí soudu. Rozhodčí řízení tím představuje procesní institut sui generis, který má na jedné straně svůj původ v dohodě stran a na straně druhé čerpá své jurisdikční účinky z civilního práva. Nestojí tedy mimo právní systém; musí zde být právní řád, který určuje podmínky jeho konání (zejména náležitosti rozhodčí smlouvy), základní zásady procesu, jakož i účinky v něm vydaného rozhodčího nálezu. Není-li však rozhodčí řízení v právu zakotveno jako obligatorní, je namíste přisvědčit názoru, z něhož vychází i výše zmíněné usnesení sp. zn. IV. ÚS 174/02, že převažují znaky smluvní doktríny nad jurisdikční*“⁷⁰.

---

⁶⁷ ROZEHNALOVÁ, N., op. cit. sub 9, s. 71.

⁶⁸ Delokalizované rozhodčí řízení

⁶⁹ RABAN, Přemysl. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. 1.vyd. Praha: C. H. Beck, 2004, 42 s. ISBN 80-717-9873-8, s. 46.

⁷⁰ Usnesení Ústavního soudu ČR. *Rozhodčí nálezn Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky* ze dne 15. 7. 2002, sp. zn. IV. ÚS 174/02. ASPI: JUD32736CZ. (Publikováno ve Sbírce nálezu a usnesení ÚS, sv. 27, s. 257)

4.3.3 Smíšená teorie

Smíšená teorie se pak snaží o jakýsi kompromis na pomezí jurisdikční a smluvní teorie, kdy pravomoc rozhodců je podle ní založena smlouvou (prvek smluvní teorie), zatímco zároveň uznává autonomii rozhodců jako subjektů pověřených nalézáním práva (prvek jurisdikční teorie). Rozhodčí řízení je tedy smíšeným procesním institutem. Autorem této teorie je profesor Sauser-Hall, který ji vypracoval v roce 1952 pro Institut mezinárodního práva. P. Raban ale například tvrdí, že smíšená teorie neexistuje, protože jde pouze o pouhý popis problému⁷¹.

4.3.4 Autonomní teorie

Autonomní teorie se vymezuje proti ostatním teoriím respektive je odmítá a snaží se vysvětlit rozhodčí řízení jako řízení *sui generis*. N. Rozehnalová prizmatem autonomní teorie popisuje mezinárodní arbitráž jako „*institut ‚per se‘, existující národní právo jí pouze pomáhá v plnění jejích funkcí. Je nutné se odpoutat od konkrétních institucí a institutů spojených obvykle s národním právem a je nutné vnímat cíl mezinárodního rozhodčího řízení.*“⁷². V důsledku vede autonomní teorie až k teorii delokalizace rozhodčího řízení, tedy oproštění od jakéhokoliv právního řádu. V hmotném právu pak takové oproštění odpovídá pojetí *lex mercatoria*.

4.4 Dělení rozhodčího řízení

4.4.1 Institucionální vs. Ad hoc

Institucionální řízení se historicky vyvinulo z řízení *ad hoc*. Například v době tvorby NY Úmluvy bylo považováno rozhodčí řízení v institucionalizované podobě spíše za výjimku⁷³. Tento poměr se pravděpodobně změnil, neboť počet řízení před institucemi zásadně narostl. Data o řízeních *ad hoc* nejsou z podstaty věci dostupná, ale tvoří v současnosti většinu arbitráží. Je třeba uvést, že arbitrážní instituce samotné nerozhodují spory. Tato role náleží

---

⁷¹ RABAN, Přemysl. op cit sub 26, s. 43

⁷² ROZEHNALOVÁ, N. op. cit. sub 9, s. 76.

⁷³ ROZEHNALOVÁ, N. op. cit. sub 9, s. 90.

samotným rozhodcům, kteří zpravidla nejsou zaměstnanci těchto institucí, ale jsou nezávislými osobami. V případě, že se strany nejsou schopné shodnout na osobě rozhodce, popřípadě jsou pouze neaktivní v procesu jeho jmenování, tyto instituce pak subsidiárně nahradí vůli stran jako tzv. appointing authority. Příkladem mohou být Pravidla CEPANI která stanoví, že pokud strana nejmenuje rozhodce nebo pokud stranou navržený rozhodce není potvrzen, jmenuje rozhodce automaticky Komise pro jmenování nebo Prezident CEPANI⁷⁴. V některých případech je rozhodčí soud výlučnou appointing authority. Například pouze Rozhodčí soud LCIA je oprávněn jmenovat rozhodce, ačkoliv přihlédne k písemné dohodě nebo nominaci učiněné oběma stranami⁷⁵.

Fouchard uvádí, že arbitrážní instituce vytvořené při obchodních komorách v bývalých socialistických zemích jsou někdy považovány za podobné specializovaným soudům spíše než arbitrážním institucím. Avšak požadavek vůle stran podřídit spor těmto institucím jim umožňuje zachovat si status arbitrážních institucí.⁷⁶ Toto tvrzení může souviset s jurisdikční teorií často zastávanou ve státech bývalého východního bloku a odvozující pravomoc těchto rozhodčích institucí od státní moci. Dalším faktorem je zřejmě přerušení tradice mezinárodní obchodní arbitráže. V České republice se snad takto popsaný stav podařilo odstranit a Rozhodčí soud při HK a AK je rozhodčím soudem v klasickém slova smyslu.

V porovnání s institucionálním řízením je rozhodčí řízení *ad hoc* často označováno jako více flexibilní, méně nákladná a více důvěrná forma. Tato forma však klade větší nároky na zkušenosti stran s rozhodčím řízením, zejména je třeba věnovat pozornost tvorbě rozhodčí smlouvy. Řízení *ad hoc* je také často využíváno v případě sporů mezi státem a zahraničním investorem. Institucionální arbitráž na druhou stranu může být rychlejší, jelikož minimalizuje zásahy státních soudů, může být důvěrnější a vlastně i méně nákladnější než řízení *ad hoc*, jelikož sekretariáty rozhodčích institucí dohlíží na náklady nebo např. limitují

---

⁷⁴ Čl. 15 odst. 3 Pravidel CEPANI.

⁷⁵ Čl. 5.7. Pravidel LCIA 2014.

⁷⁶ FOUCHARD, Philippe, et. al., op. cit. sub 24, s. 33.

náklady prostřednictvím stanovené hodinové sazby rozhodců a osob ze sekretariátu institucí podílejících se na administraci řízení.⁷⁷

Praxe proto volí více strukturovanou, předvídatelnější institucionální arbitráž a výhody, které přináší pravidla institucí a mechanismus ustavování rozhodců.⁷⁸

4.4.2 Tradiční vs. on-line

Není asi třeba detailněji popisovat tradiční rozhodčí řízení. Pro jeho vymezení vůči online řízení stačí uvést, že probíhá za fyzické účasti stran před rozhodčím tribunálem, obdobně jako soudní řízení, avšak je méně formální.

Oproti tomu online rozhodčí řízení, ať už v podobě čisté online arbitráže nebo asynchronní off-line arbitráže za použití elektronických prostředků⁷⁹, je třeba v rámci teorie uvažovat o tom, že fakticky dochází k delokalizaci řízení. V těchto arbitrážích nejsou fyzická slyšení stran, rozhodčí tribunál je fakticky bez fyzického i právního sudiště⁸⁰. Důsledkem tohoto stavu existuje nutnost tvorby nových pravidel upravujících taková řízení. Alternativou k takové regulaci je pak příklon k širší autonomii stran, popřípadě připuštění existence delokalizovaného a denacionalizovaného rozhodčího řízení.⁸¹

Příkladem první možnosti, tedy tvorby nových pravidel, může být Zvláštní dodatek Řádu Rozhodčího soudu při HK a AK pro rozhodčí řízení on-line, který problém delokalizace řeší tak, že za místo vydání nálezu považuje sídlo Rozhodčího soudu při HK a AK v Praze⁸². Řešením na pomezí regulace a autonomie stran je Řád pro online arbitráž

---

⁷⁷ SCHERER, Maxi, Lisa M RICHMAN a Remy GERBAY. *Arbitrating under the 2014 LCIA rules: a user's guide*. Kluwer Law International, 2015, xxxvi, 467 pages. ISBN 978-904-1151-605, s. 317.

⁷⁸ BORN. op. cit. sub 31, s. 170.

⁷⁹ Např. možnost podávat online návrhy na zahájení řízení, návrhy na výměnu rozhodců, návrh na určení tzv. emergency arbitrator (nouzového rozhodce), Dostupné z: <http://onlinefiling.lcia.org/>.

⁸⁰ Nepovažujeme-li za fyzické a právní místo řízení server, na kterém „probíhá“ takové online řízení. To by, dovedeno *ad absurdum*, bez připuštění možnosti alespoň částečné delokalizace mohlo vést k určení *lex loci arbitri* o kterém ani jedna ze stran, ani rozhodci neměli sebemenší představu.

⁸¹ LEW, by Julian D.M., Loukas A. MISTELIS a Stefan M. KRÖLL. *Comparative international commercial arbitration*. The Hague [u.a]: Kluwer Law International, 2003. ISBN 978-904-1115-683. s. 65.

⁸² §11 Zvláštního dodatku Řádu pro rozhodčí řízení on-line (Řád on-line), Dostupné z: <http://www.soud.cz/rady/zvlastni-dodatek-radu-pro-rozhodci-rizeni-on-line-2007>

CIETAC, který připouští sjednání místa online arbitráže. V případě, že si strany sudiště nesjednají, je jím sídlo CIETAC. Nález je pak považovaný za vydaný v místě arbitráže.⁸³

Za druhé, moderní právní úpravy *lex arbitri* obvykle výslovně nevyžadují lokalizaci rozhodčího řízení. Procesní pravidla přijatá státy pro rozhodčí řízení se obvykle uplatní pouze v případě absence dohody stran o procesních pravidlech řízení. Fouchard akcentuje absenci delokalizace v případě elektronických a online arbitráží neboť arbitráž na internetu je nutně úplně delokalizovaná a „virtuální rozhodci“ a „kybertribunály“ nemají fyzické sudiště a jakákoliv vazba na jeden právní řád by byla náhodná a vedla k nepředvídatelnosti. Z tohoto důvodu se přijetí specifických pravidel v případě online arbitráží zdá být správným řešením.⁸⁴

4.4.3 Fakultativní a obligatorní

U fakultativního rozhodčího řízení je podmínkou zahájení existující rozhodčí smlouva. Oproti tomu obligatorní rozhodčí řízení může být zahájeno bez rozhodčí smlouvy. Na základě ustanovení mezinárodní smlouvy nebo vnitrostátního práva pouze stačí podat žalobu u příslušného rozhodčího soudu.

Obligatorní řízení existovalo v České republice na „základě ustanovení Úmluvy o řešení občanskoprávních sporů, vznikajících ze vztahů hospodářské a vědeckotechnické spolupráce v rozhodčím řízení z roku 1972“.⁸⁵ Dnes už se obligatorní řízení v České republice nevyskytuje, i když za určitou jeho formu by se dle autorova názoru dala považovat povinnost státu podrobit se rozhodčímu řízení před ICSID zahájenému investorem na základě mezinárodních smluv o ochraně investic, tedy případy asymetrických rozhodčích doložek popsanych dále v kapitole 5.6.2.1.

---

⁸³ Čl. 8, China International Economic and Trade Arbitration Commission Online Arbitration Rules, Dostupné z: <http://www.cietac.org/index.cms>.

⁸⁴ FOUCHARD, Philippe et. al., op. cit. sub 24, s. 48.

⁸⁵ RŮŽIČKA, Květoslav. *Mezinárodní obchodní arbitráž*. 1.vyd. Praha: Prospektrum, 1997, 163 s. ISBN 80-717-5051-4.

4.5 Mezinárodní a vnitrostátní rozhodčí řízení

Aby rozhodčí řízení mohlo být považováno za mezinárodní, musí existovat mezinárodní prvek. Teorie rozlišuje mezi třemi kritérii, které do arbitráže tento mezinárodní prvek přináší. Jsou jimi kritérium na základě objektu resp. předmětu řízení, kritérium na základě subjektů řízení, nebo kombinace obou předchozích.

Obecně existují následující skutečnosti (dle ZMPS hraniční určovatelé), které mohou arbitráž navázat k určitému právnímu řádu:⁸⁶

- státní příslušnost nebo domicil rozhodce;
- státní příslušnost stran;
- domicil, sídlo nebo ústředí stran;
- další faktory spojené k meritu sporu (například místo podpisu smlouvy, místo plnění smlouvy, místo kde je dotčená nemovitost, místo kde došlo ke škodě);
- státní příslušnost nebo sídlo rozhodčí instituce;
- místo arbitráže (sudiště);
- místo kde bude rozhodčí nález vykonán;
- právo zvolené stranami pro rozhodčí řízení;
- právo zvolené stranami pro meritum sporu.

Existují dva druhy vazby na právní řády, jedním je volba práva učiněná stranami, která se odvíjí od smluvní povahy rozhodčího řízení, druhým je procesní vazba a odvíjející se od místa arbitráže. NY Úmluva reflektuje existenci těchto dvou odlišných vazeb. Právo rozhodné pro rozhodčí smlouvu stejně jako pro řízení je právo zvolené stranami⁸⁷. V případě absence volby takového práva se v obou případech použije právo místa sudiště, tedy *lex loci arbitri*. Navíc, místo kde je rozhodčí nález vydán hraje roli při určení, zda je

---

⁸⁶ FOUCHARD, Philippe et. al., op. cit. sub 24, s. 45 a n.

⁸⁷ Čl. V odst. 1, písm. a) a písm. d) NY Úmluvy

tento nále z závazný⁸⁸ a zda se se užijí ustanovení NY Úmluvy za účelem výkonu nálezu v jiných státech.

Nejistota v tomto případě není pouze výsledkem rozdílných kolizních norem mezinárodního práva soukromého. Různorodá pravidla pro určování právních řádů budou málokdy jednoduchá, a to z prostého důvodu rozdílnosti základních prvků arbitráže, tj. rozhodčí smlouvy, řízení, sporu samotného a rozhodčího nálezu.

Například některé zákony stanovují, že procesní normy se automaticky aplikují na všechny arbitráže na území daného státu, bez ohledu na to zda jde o domácí nebo mezinárodní rozhodčí řízení. To platí například o anglickém Arbitration Act z roku 1996 nebo německém rozhodčím zákoně z roku 1997. Některé lex arbitri mají zvláštní ustanovení pro mezinárodní obchodní arbitráž. Vzorový zákon UNCITRAL stanoví, že ustanovení tohoto zákona se dotýká pouze rozhodčích řízení konaných na území státu resp. v jurisdikci, která zákon přijala. Francouzští zákonodárci usoudili, že lokalizace mezinárodního rozhodčího řízení je nadbytečná. Při přijímání zákona specificky pro mezinárodní arbitráž rezignovali na definování územní působnosti a tím pádem se zdrželi vazby rozhodčího řízení k určitému právnímu řádu.⁸⁹

4.5.1 Objektív ní kritérium

Kritérium založené na objektu spočívá v posouzení mezinárodního prvku dotýkajícího se předmětu řízení. Existuje-li ve sporu nějaký mezinárodní prvek určený hraničními určovateli dle kolizních norem, popř. volbou stran, je takové rozhodčí řízení mezinárodní. Cizí prvek v rámci tohoto posouzení potom poskytuje spojení k cizím státům, respektive jejich právním řádům. Pokud více než jeden z výše uvedených faktorů odkazuje na jednu nebo více zemí, je důležité posoudit jejich vzájemnou váhu. Podle intenzity tohoto spojení se pak vztah mezi stranami bude řídit cizím nebo domácím právním řádem.

---

⁸⁸ Čl. V odst. 1, písm. e) NY Úmluvy

⁸⁹ FOUCHARD, Philippe, Emmanuel GAILLARD, Berthold GOLDMAN, John SAVAGE a Philippe FOUCHARD. *Fouchard, Gaillard, Goldman on international commercial arbitration*. Boston: Kluwer Law International, 1999, xxxiii, 1280 p. ISBN 90-411-1025-9. s. 45 a n.

4.5.2 Subjektivní kritérium

Kritérium spočívající v subjektech se soustředí na strany rozhodčí smlouvy. Důležité je tedy na základě hraničních určovatelných stanovených příslušnou normou stanovit jejich různou příslušnost, bydliště, sídlo či místo podnikání.⁹⁰

4.5.3 Objektivně-subjektivní kritérium

Posledním kritériem je kombinace obou předchozích. Takto například vymezuje mezinárodní rozhodčí řízení Vzorový zákon UNCITRAL. Ten stanoví, že rozhodčí řízení je mezinárodní, mají-li strany v okamžiku uzavření rozhodčí smlouvy místa podnikání v různých státech (subjektivní kritérium).⁹¹ Navíc přidává další kritérium – rozhodčí řízení je také mezinárodní v případě, že jedno z uvedených míst je mimo stát, ve kterém mají strany místo podnikání. Těmito místy jsou i) místo konání řízení zvolené stranami v rozhodčí smlouvě nebo určené podle rozhodčí smlouvy a ii) místo kde se má být splněna podstatná část závazku nebo c) místo, které je nejbližší spojené s předmětem sporu (objektivní kritérium).⁹²

4.5.4 Mezinárodní povaha arbitráže daná vůlí stran

Dle Vzorového zákona UNCITRAL je rozhodčí řízení mezinárodní i v případě, že se strany s místy podnikání ve stejném státě výslovně dohodly, že předmět rozhodčí smlouvy se dotýká více než jednoho státu.⁹³ Státy, kterým posloužil Vzorový zákon za vzor při přijímání svých národních úprav pod toto ustanovení vesměs vynechaly.⁹⁴

4.5.5 Vnitrostátní rozhodčí řízení

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že za vnitrostátní řízení považujeme rozhodčí řízení, které má výše uvedená kritéria spojena s jedním státem, respektive jeho právním řádem.

---

⁹⁰ DRLIČKOVÁ, Klára. op. cit. sub 85, s. 16.

⁹¹ Čl. 1 odst. 3 písm. a) Vzorového zákona UNCITRAL.

⁹² Čl. 1 odst. 3 písm. b) Vzorového zákona UNCITRAL.

⁹³ Čl. 1 odst. 3 písm. c) Vzorového zákona UNCITRAL.

⁹⁴ BORN, Gary, op. cit. sub 31.

Jestliže všechna tato kritéria ukazují do jednoho státu, respektive jurisdikce, lze mluvit o vnitrostátním rozhodčím řízení. Například český dodavatel dodá českému odběrateli zboží dle českého občanského zákoníku, místem plnění bude Brno a strany sjednají ve smlouvě rozhodčí doložku pro řízení před Rozhodčím soudem při HK ČR a AK ČR. V takovém případě se rovněž bude jednat o domácí rozhodčí řízení (viz kapitola 0). *V praxi má rozlišování vnitrostátního a mezinárodního rozhodčího řízení skutečný význam pouze tam, kde pro ně existují samostatné úpravy, eventuálně jsou mezinárodnímu rozhodčímu řízení věnována některá speciální ustanovení.*⁹⁵ Tak je tomu v současné české úpravě, kdy pouze na mezinárodní rozhodčí řízení se užijí ustanovení části sedmé ZMPS.

4.6 Domácí a cizí rozhodčí řízení

Rozlišování domácího a cizího rozhodčího řízení má význam především v souvislosti s rozhodčím nálezem a jeho výkonem.

Primárním kritériem pro rozlišení toho, zda se jedná o řízení domácí nebo cizí je pak místo konání řízení „*Moderní právní úpravy rozhodčího řízení se shodují na tom, že pouze domácí rozhodčí nález lze zrušit nebo přímo vykonat. Cizí rozhodčí nález musí být nejprve uznán, aby byl způsobilý k výkonu.*“⁹⁶ Stejně se k problému staví NY Úmluva a Vzorový zákon UNCITRAL. NY Úmluva, vzhledem k předmětu úpravy, vcelku logicky nezná pojem zrušení rozhodčího nálezu, ale pouze odepření uznání a výkonu uvedené v čl. V. Vzorový zákon UNCITRAL, jakožto vzorový *lex arbitri*, upravuje v čl. 34 jak zrušení rozhodčího nálezu (setting aside), tak v čl. 36 důvody pro odepření výkonu rozhodčího nálezu (grounds for refusing recognition or enforcement). Pro soudní řízení související s výkonem rozhodčího nálezu je tedy bezpochyby nutné vědět, zda se jedná o řízení domácí nebo cizí, resp. domácí či cizí rozhodčí nález, neboť pouze domácí nález může být zrušen v místě vydání příslušným národním soudem. V zahraničí pak takový nález bude považován za cizí nález a soudem může být pouze odepřen jeho výkon, což ovšem nebrání ucházet se o uznání a výkon před soudem v jiném státě.

---

⁹⁵ DRLIČKOVÁ, Klára. *Vliv legis arbitri na uznání a výkon cizího rozhodčího nálezu*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013, 204 s. ISBN 978-80-210-6419-5, s. 14.

⁹⁶ DRLIČKOVÁ, Klára. op. cit. sub 85, s. 23.

Sekundárním kritériem je rozlišení domácího a cizího rozhodčího řízení dle práva rozhodného pro rozhodčí řízení. Toto kritérium vyplývá z čl. I NY Úmluvy, která se vztahuje také na rozhodčí nálezy, které nejsou pokládány za nálezy místní (národní) ve státě, v němž je žádáno o jejich uznání a výkon.

4.7 Prameny mezinárodního rozhodčího řízení

V této kapitole jsou popsány prameny mezinárodní arbitráže, seřazené hierarchicky od mezinárodních pramenů přes prameny národní až po soukromá, podzákonná pravidla. Zvláštní místo na pomezí mezinárodních instrumentů a národních zákonů pak zaujímá Vzorový zákon UNCITRAL, který sám o sobě není závaznou normou, ale slouží jako vzor pro národní úpravy rozhodčích řízení. Z tohoto důvodu je zařazen zvlášť.

4.7.1 Ženevské protokoly

Ženevský protokol o doložkách o rozsudím (publikován jako č. 191/1931 Sb.) a Ženevská úmluva o vykonatelnosti cizích rozhodčích výroků (publikována jako č. 192/1931 Sb.) mají své místo v historii mezinárodní arbitráže proto, že se jednalo o první mezinárodní úmluvy s celosvětovým dopadem. Dle čl. VII odst. 2 NY Úmluvy pozbydou Ženevské protokoly platnosti mezi Smluvními státy v době a v rozsahu, v němž se NY Úmluva stane pro ně závaznou. Vzhledem k zásadně nižšímu počtu signatářů Ženevských protokolů by prakticky neměl existovat stát, pro který jsou Ženevské protokoly v současnosti platné.

4.7.2 Newyorská úmluva

Přijetí NY úmluvy⁹⁷ bylo výsledkem neefektivity úpravy v Ženevských protokolech. NY Úmluva je první univerzálně funkční mezinárodní smlouvou v oblasti rozhodčího řízení slučující do jednoho dokumentu jak materii rozhodčích doložek, tedy počátek arbitráže, tak úpravu uznání a výkonu rozhodčích nálezů, tedy závěrečnou část celého procesu. NY Úmluva byla formulována s cílem upravovat rozhodčí řízení v rozličných právních řádech, a proto se vyznačuje stručností a vysoce obecnou formulací ustanovení.

---

⁹⁷ Úmluva o uznání a výkonu rozhodčích nálezů, publikována jako vyhláška č. 74/1959 Sb.

Z důvodu této obecnosti vyžaduje NY Úmluva neustálý vývoj ve své interpretaci. Ten je zajištěný národními soudy i tribunály a reflektuje nové právní problémy, se kterými se při aplikaci NY Úmluvy setkávají. Z tohoto důvodu se jeví důležitá role judikatury národních soudů, která může být vodítkem při interpretaci ustanovení NY Úmluvy.⁹⁸ Legislativní kvalitu NY Úmluvy nesporně dokládá i počet signatářů, kterých se za více než padesát let účinnosti připojilo k NY Úmluvě na 155. Z hlediska případných zásahů do textu NY Úmluvy, je dle G. Borna „vysoce nepravděpodobné, že změny NY Úmluvy jsou v nadcházejícím desetiletí v dohledu“⁹⁹.

4.7.3 Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži

Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži byla vypracována v rámci Evropské hospodářské komise OSN a v platnost vstoupila v roce 1964. V současnosti má tato úmluva 31 smluvních stran, povětšinou evropských států. Stranami úmluvy jsou i státy mimoevropské, např. Rusko, Kuba, Ázerbájdžán, Kazachstán nebo Burkina Faso.

Evropská úmluva, na rozdíl od NY Úmluvy, není omezena pouze na uznání a výkon rozhodčích nálezů, ale podrobněji upravuje i ostatní podrobnosti rozhodčího řízení a rozhodčích smluv. Ve vztahu k rozhodčímu řízení samotnému omezuje Evropská úmluva roli národních soudů a potvrzuje autonomii stran i rozhodců, respektive rozhodčích institucí v oblasti vedení rozhodčího řízení. Podrobně také upravuje rozdělení pravomocí mezi rozhodce a národní soudy v případě rozhodování o existenci, platnosti nebo rozsahu rozhodčích smluv.¹⁰⁰

4.7.4 Washingtonská úmluva

Úmluva o řešení sporů z investic mezi státy a občany druhých států, tzv. Washingtonská úmluva¹⁰¹ je v této práci uvedena pro úplnost výčtu pramenů mezinárodní arbitráže.

---

⁹⁸ Judikatura národních soudů je dostupná z: <http://newyorkconvention1958.org/>.

⁹⁹ BORN, Gary. op. cit. sub 31, s. 116.

¹⁰⁰ Čl. III-VII Evropské úmluvy

¹⁰¹ Úmluva o řešení sporů z investic mezi státy a občany druhých států - Convention on the settlement of investment disputes between states and nationals of other states (18.3.1965, Washington), vyhlášena pod č. 420/1992 Sb.

Investiční spory na základě smluv o ochraně investic se věcně blíží mezinárodnímu obchodu, a tyto diagonální spory mezi hostujícím státem a investorem se téměř výlučně rozhodují v mezinárodních arbitrážích a ve většině případů právě před ICSID¹⁰² zřízeným Washingtonskou úmluvou. Menší množství sporů se pak rozhoduje před *ad hoc* tribunály např. podle arbitrážních pravidel UNCITRAL.

4.7.5 Mezinárodní dvoustranné a vícestranné smlouvy

Mezi další prameny patří dvoustranné smlouvy o právní pomoci a dvoustranné smlouvy o podpoře investování a ochraně investic.

Smlouvy o právní pomoci se v oblasti rozhodčího řízení použijí zejména při uznávání a výkonu rozhodčích nálezů, pokud tuto problematiku upravují a pokud mohou založit příznivější zacházení než dle čl. VII odst. 1 NY Úmluvy. Mezi takové dvoustranné smlouvy o právní pomoci týkající se rozhodčího řízení patří např. Smlouva o řízení smírčím, soudním a rozhodčím mezi Československem a Švýcarskem¹⁰³, Smlouva mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o právní pomoci poskytované justičními orgány a o úpravě některých právních vztahů v občanských a trestních věcech¹⁰⁴, Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Španělskem o právní pomoci, uznání a výkonu rozhodnutí ve věcech občanských.¹⁰⁵

Druhým typem dvoustranných smluv s relevancí k rozhodčímu řízení jsou bilaterální nebo multilaterální smlouvy o podpoře a ochraně investic (tzv. BIT, MIT).¹⁰⁶ Tyto smlouvy ochraňují soukromé investory z jednoho smluvního státu před zásahy druhého smluvního státu do jejich investice. Stanovují rozhodčí řízení jako primární způsob řešení sporů vyplývajících z takových přímých zahraničních investic. Česká republika má uzavřených takových smluv celou řadu, např. se Spojenými státy americkými, Spolkovou republikou

---

¹⁰² International Centre for Settlement of Investment Disputes.

¹⁰³ Podepsána v Ženevě, 20. 9. 1929; publikována pod č. 104/1930 Sb. z. a n.

¹⁰⁴ Podepsána v Praze, 29. 10. 1992; publikována pod č. 209/1993 Sb.

¹⁰⁵ Podepsána v Madridu, 4. 5. 1987; publikována pod č. 6/1989 Sb.

¹⁰⁶ Bilateral Investment Treaties, Multilateral Investment Treaties.

Německo, Ruskou federací nebo Čínskou lidovou republikou.¹⁰⁷ Česká republika bohužel „proslula“ jako jeden z nejčastěji žalovaných států v oblasti ochrany zahraničních investic.

4.7.6 Vzorový zákon UNCITRAL

Vzorový zákon UNCITRAL o mezinárodní obchodní arbitráži slouží jako vzor pro vnitrostátní zákony (*lex arbitri*). Tato předloha byla postupně přijata řadou zemí měnících své rozhodčí právo. Celkem byl přijat v 69 státech, resp. 99 jurisdikcích, například v Hong Kongu, Německu, Rakousku, Kanadě nebo Belgii. Řada dalších zemí, mezi nimi i Česká republika, využila předlohu k obsahové inspiraci.¹⁰⁸

Vzorový zákon obsahuje celkem 36 článků upravujících problémy, které mohou nastat v souvislosti s mezinárodní obchodní arbitráží před národními soudy. Článek 5 výslovně zakotvuje zákaz intervence národních soudů mimo případy stanovené¹⁰⁹ Vzorovým zákonem UNCITRAL. Články 7-9 upravují rozhodčí smlouvy, články 10-15 upravují jmenování a odvolání rozhodců. Jejich výslovné oprávnění rozhodnout o své pravomoci (kompetenz – kompetenz) upravuje čl. 16. Úprava předběžných opatření je vtělena do článků 17 – 17J. Průběh rozhodčího řízení, včetně jeho zahájení, místa a jazyka řízení a součinnosti soudu při dokazování upravují čl. 18-27 Vzorového zákona UNCITRAL. Požadavky na rozhodčí nálezy, podmínky jejich opravy a jejich dodatečnou interpretaci upravují čl. 29 – 33 Zrušení rozhodčích nálezů je pak upraveno v čl. 34, jejich uznávání a výkon v článku 35 a konečně důvody pro odmítnutí uznání nebo výkonu jsou upraveny v čl. 36, který v zájmu harmonizace (až na drobnou odchylku v odst. 1, písm. a)¹¹⁰ přejímá úpravu obsaženou v čl. V NY Úmluvy.

---

¹⁰⁷ Přehled platných dohod o podpoře a ochraně investic. *Ministerstvo financí České republiky* [online]. [cit. 2015-06-09]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/legislativa/dohody-o-podpore-a-ochrane-investic/prehled-platnych-dohod-o-podpore-a-ochra>.

¹⁰⁸ ROZEHNALOVÁ, N. op. cit. sub 9, s. 115.

¹⁰⁹ Takovými případy jsou ustanovení o předběžných opatřeních v čl. 9, o ustavení rozhodců v čl. 11 a n., a o dokazování v čl. 27.

¹¹⁰ *UNCITRAL model law on international commercial arbitration 1985: with amendments as adopted in 2006*. Vienna [Austria]: United Nations, 2008. ISBN 978-921-1337-730. s. 37.

4.7.7 ZMPS

V souvislosti s rekodifikací českého soukromého práva byla s účinností od 1. ledna 2014 přenesena úprava mezinárodních aspektů rozhodčího řízení ze zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů do zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém. Rozhodčímu řízení je věnována část sedmá ZMPS, která upravuje rozhodčí smlouvu, způsobilost cizince být rozhodcem, určení rozhodného práva a uznání a výkon rozhodčích nálezů. Rekodifikací nedošlo k významným změnám právní úpravy rozhodčího řízení, které by výrazně ovlivnily dosavadní praxi.

Tak například přípustnost rozhodčí smlouvy se posoudí podle českého právního řádu. Ostatní náležitosti rozhodčí smlouvy se posoudí podle právního řádu státu, v němž má být vydán rozhodčí nález.¹¹¹ Volbu práva rozhodného pro spor nechává ZMPS primárně na volbě stran. Pokud strany toto právo nezvolily, určí je rozhodci sami na základě ustanovení ZMPS. Rozhodcem může být i cizinec, je-li podle právního řádu státu, jehož je občanem, způsobilý k právním jednáním; postačí však, je-li plně způsobilý k právním jednáním podle českého právního řádu. Pokud strany rozhodce výslovně pověří, může rozhodnout spor podle zásad spravedlnosti (*ex aequo et bono*).

Rozhodčí nálezy vydané v cizím státě budou v České republice uznány a vykonány jako české rozhodčí nálezy, je-li zaručena vzájemnost. Uznání cizího rozhodčího nálezu se dle ZMPS nevyslovuje zvláštním rozhodnutím. Ten se uznává tím, že se k němu přihlédne, jako by šlo o český rozhodčí nález. Výkon rozhodnutí cizího rozhodčího nálezu se poté nařizuje rozhodnutím českého soudu, které je třeba odůvodnit. Do ZMPS je zakotvena i mezinárodní ochrana spotřebitele v rozhodčím řízení přijatá novelou č. 19/2012 Sb.

4.7.8 Zákon o rozhodčím řízení

Zákon o rozhodčím řízení byl přijat v roce 1994 a v roce 2012 byla novelou č. 19/2012 Sb. provedena jeho zásadní novelizace s ohledem na ochranu spotřebitelů v rámci rozhodčího řízení. V současnosti ZRŘ upravuje domácí řízení a zahrnuje celý proces rozhodčího řízení

---

¹¹¹ § 117 odst. 1 ZMPS.

od zahájení až po problematiku zrušení rozhodčího nálezu či odepření jeho výkonu. V případě mezinárodní řízení s místem sudiště v České republice se užijí jeho kogentní normy jako *lex loci arbitri*.

Vzorem pro ZRŘ byl dřívější verze zákona č. 98/1963 Sb., o rozhodčím řízení v mezinárodním obchodním styku a o výkonu rozhodčích nálezů, dále pak Vzorový zákon UNCITRAL a v neposlední řadě relevantní mezinárodní smlouvy.¹¹²

4.7.9 Soukromá pravidla

Soukromá pravidla představují tzv. nestátní prostředek úpravy procesu rozhodčího řízení. Termínem „řád“ či „pravidla“ je označován ucelený soubor procesních pravidel řídicích rozhodčí řízení u konkrétní instituce¹¹³, popř. upravující ad hoc řízení. Jejich závaznost se pak nepřímo odvozuje ze zákona nebo přímo z mezinárodní smlouvy, přičemž zákony kogentními normami pouze vymezují rámec, ve kterém se ustanovení těchto pravidel mohou pohybovat.

4.7.10 Pravidla stálých rozhodčích institucí

Rozhodčí řády stálých rozhodčích institucí upravují průběh řízení a další náležitosti procesu před těmito institucemi. Například ZRŘ vydání takových řádů výslovně předpokládá v ustanovení §13 odst. 2. V České republice se jedná o Řád Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR. Z mezinárodních rozhodčích institucí se pak jedná například o Pravidla ICC, Pravidla LCIA a mnohá další. O některých těchto pravidlech je více pojednáno na jiném místě v této práci.

Tato pravidla, respektive jejich kvalita, jasnost a bezrozpornost pak hrají významnou roli při sjednávání rozhodčích smluv mezi stranami, neboť odkaz na taková pravidla je v případech některých rozhodčích smluv jedinou zárukou zdárného zahájení i skončení rozhodčího řízení.

---

¹¹² *Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů* [online]. [cit. 2015-06-08]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/1993ps/tisky/t113600.htm>.

¹¹³ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. op. cit. sub 9, s. 113.

4.7.11 Rozhodčí řád UNCITRAL

Mezi taková soukromá pravidla, široce užívaná jak v řízení ad hoc, tak sloužící jako vzor pro některá pravidla stálých rozhodčích institucí patří Rozhodčí řád UNCITRAL. UNCITRAL tato pravidla vydal v roce 1976 a v roce 2010 prošla revizí. Rozhodčí řád stanovuje základní procedurální pravidla pro arbitráž, tak jak jsou známa z mnoha institucionálních pravidel. Vzorový rozhodčí řád detailně upravuje postup zahájení řízení, výběr rozhodců, pravidla pro navrhování podjatosti a úpravu řízení samotného, volbu rozhodného práva, rozhodčí nález a náklady řízení. Vzorový rozhodčí řád rovněž upravuje separabilitu rozhodčí smlouvy od hlavní smlouvy a právo rozhodců rozhodnout o své pravomoci (*kompetenz-kompetenz*). Pokud strany nevyberou appointing authority (např. ICC, LCIA), subsidiárně jako appointing authority vystupuje Generální sekretář Stálého arbitrážního soudu v Haagu (Secretary General of the Permanent Court of Arbitration)¹¹⁴.

5 ROZHODČÍ SMLOUVA

Tato kapitola pojednává o rozhodčí smlouvě. V první části definuje pojem rozhodčí smlouvy samotné. Dále se zabývá se arbitrabilitou sporu jakožto předpokladem pro platnost rozhodčích smluv. Třetí část se věnuje právu rozhodnému pro rozhodčí smlouvu. Čtvrtá část pojednává o formálních a materiálních předpokladech pro platnost rozhodčí smlouvy. V poslední části jsou vymezeny jednotlivé druhy rozhodčích smluv.

5.1 Rozhodčí smlouva

Je-li nějaký z prvků rozhodčího řízení možno označit za nejdůležitější, je jím autonomie stran a s ní spojená dobrovolná povaha rozhodčího řízení. Vůle stran podrobit se rozhodčímu řízení je *conditio sine non qua* konkrétního rozhodčího řízení. Rozhodčí smlouva je pak nejčastějším projevem této autonomie, neboť bez rozhodčí smlouvy, ať už na rozhodčí řízení nahlížíme prizmatem jakékoliv doktríny, není rozhodčího řízení.

---

¹¹⁴ Čl. 6 Arbitrážních pravidel UNCITRAL.

Rozhodčí smlouvy zpravidla upravují potenciálně problematické body a zachycují vůli stran ohledně těchto bodů. Typickými ujednáními jsou:

- a) Souhlas s rozhodčím řízením
- b) Rozsah sporů které spadají pod rozhodčí řízení
- c) Stanovení rozhodčí instituce a jejích pravidel
- d) Místo rozhodčího řízení
- e) Způsob ustanovení, počet a kvalifikaci rozhodců
- f) Jazyk řízení
- g) Volbu práva

V teorii existují dva pohledy na povahu rozhodčí smlouvy. První pojetí nahlíží na rozhodčí smlouvu jako na klasickou hmotněprávní smlouvu. K tomuto pojetí se kloní např. P. Raban.¹¹⁵ Druhé pojetí se potom přiklání k rozhodčí smlouvě jako procesnímu institutu. Z české nauky se k tomuto pojetí přiklání A. Bělohlávek, který rozhodčí smlouvě přikládá účinky v procesní oblasti.¹¹⁶ Oba pohledy úzce souvisí s doktrínami rozhodčího řízení uvedenými v kapitole 4.2.

5.2 Arbitrabilita sporu

Zjednodušeně je arbitrabilita to o čem strany mohou založit pravomoc rozhodců rozhodčí smlouvou. Jedná se tedy o rozsah sporů, které spadají pod rozhodčí řízení. V teorii je pak rozlišována na arbitrabilitu objektivní (dána konkrétním právním řádem jako okruh otázek přípustných k řešení před rozhodci) a arbitrabilitu subjektivní (strany samy zúží předmět rozhodčího řízení).¹¹⁷ Meze subjektivní arbitrability se pohybují uvnitř mezí arbitrability objektivní. Typicky tak není možné si ujednat arbitráž např. v trestních nebo statusových věcech. Objektivní arbitrabilitu definuje A Redfern jako možnost národního práva určit některé spory za vhodnější pro projednání před státním soudem než před rozhodčím

---

¹¹⁵ RABAN, Přemysl. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. 1.vyd. Praha: C. H. Beck, 2004, 42 s. ISBN 80-717-9873-8, s. 51

¹¹⁶ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. op. cit. sub 45, s. 81

¹¹⁷ ROZEHNALOVÁ, N. , op. cit. sub 9, s. 143.

soudem. Ještě přesnější by asi bylo, že takovou otázku není dovoleno rozhodnout v rozhodčím řízení.¹¹⁸

Dle ZŘR je arbitrabilní takový majtkový spor, který lze projednat v soudním řízení a lze ohledně něj uzavřít smír.¹¹⁹ Otázku arbitrability pak rozhodují sami rozhodci. Dojdou-li k závěru, že předmět sporu není arbitrabilní, je to důvodem pro zastavení rozhodčího řízení. Nález, který by byl vydán ve sporu, jehož předmět není arbitrabilní by byl soudem zrušen, resp. jeho uznání a výkon v zahraničí by byl odepřen.

V NY Úmluvě je arbitrabilita stanovena jako všechny nebo některé spory, které mezi stranami vznikly nebo mohou vzniknout z určitého právního vztahu či mimosmluvního (subjektivní), týkajícího se věci, jež může být vyřízena rozhodčím řízením (objektivní)

5.3 Právo rozhodné pro rozhodčí smlouvu

Volba práva je velice důležitou otázkou v mezinárodní obchodní arbitráži. Dle G.Borna je důležité rozlišovat čtyři základní rozdílné problémy v souvislosti s rozhodčím řízením v mezinárodním obchodním styku: (a) hmotné právo rozhodné pro meritum sporu; (b) hmotné právo rozhodné pro rozhodčí smlouvu; (c) právo použitelné pro rozhodčí řízení; a (d) kolizní normy použitelné pro volbu předchozích práv.¹²⁰ Teoreticky je možné, aby každé z předchozích práv bylo odlišné. Tím může dojít k roztříštění statutu rozhodčí smlouvy. Rovněž je třeba uvést, že posuzování rozhodčí smlouvy v různých fázích řízení se může řídit různými právními řády.

V souvislosti s rozhodčí smlouvou je pak důležité určit právo rozhodné pro rozhodčí smlouvu samotnou a právo použitelné pro rozhodčí řízení.

V mezinárodní arbitráži existují následující možnosti právního režimu rozhodčí smlouvy:¹²¹

- a) Právní řád, kterým se řídí rozhodčí smlouva

---

¹¹⁸ BLACKABY, Nigel, et. al., op. cit. sub 40, s. 22.

¹¹⁹ § 2 odst. 1 a odst. 2 ZŘR.

¹²⁰ BORN, Gary. op. cit. sub 31, s. 210.

¹²¹ ROZEHNALOVÁ, N. , op. cit. sub 9, s. 114.

Strany mohou zvolit právní řád, kterým se bude řídit rozhodčí smlouva. Takové ujednání nebývá ovšem obvyklé, neboť vyžaduje explicitní vyjádření, které zejména v rozhodčích doložkách obvykle nenalezne místo

b) *Lex arbitri*, resp. *lex loci arbitri*

Pro platnost rozhodčí doložky se použije právního řádu místa sudiště.

c) Právní řád místa, kde by mělo dojít k nucenému výkonu rozhodčího nálezu

Pro posouzení platnosti se použije právního řádu místa kde je plánovaný výkon rozhodčího nálezu. Např. při sporech o nemovitosti (jsou-li arbitrabilní) je s ohledem na bezproblémový výkon rozhodnutí praktické naplnit požadavky právního řádu, v jehož územní působnosti se daná nemovitost nachází

d) *Lex causae*

Pro posouzení platnosti se použije právního řádu, který se použije pro meritum věci.

5.4 Předpoklady platnosti rozhodčí smlouvy

5.4.1 Formální předpoklady platnosti rozhodčí smlouvy

Pro platnost rozhodčí smlouvy je třeba splnit formální náležitosti. Neplatnost rozhodčí smlouvy posoudí soudy podle práva, které si strany zvolily, jinak podle *lex loci arbitri*.¹²² Národní právní řády tedy stanovují úpravu formálních náležitostí rozhodčí smlouvy. Bez platné rozhodčí smlouvy nemůže být vedeno rozhodčí řízení. V případě, kdy by bylo rozhodčí řízení zahájeno a nález vydán na základě rozhodčí smlouvy platné dle jednoho právního řádu, může teoreticky dojít k odepření žádosti o uznání a výkon takového nálezu, a to právě z důvodu rozdílnosti požadavků na platnost rozhodčí smlouvy stanovených tímto *lex loci arbitri* a právním řádem kde se žádá o výkon nálezu.

---

¹²² DRLIČKOVÁ, Klára. op cit sub 30, s. 50.

Obecně lze říci, že rozhodčí smlouva může být ¹²³

- uzavřena v písemné formě (pravé) a obsažena v jednom dokumentu
- uzavřena v písemné formě (pravé) a obsažena ve více dokumentech
- obsažena v obchodních podmínkách, odkaz na podmínky je uveden před místem pro podpisy stran
- obsažena v ústní dohodě
- obsažena v ústní dohodě a následně potvrzena písemně
- obsažena v obecně známých a používaných obchodních podmínkách a odkaz na ně je obsažen v písemné dohodě stran (jedná se o známé obchodní podmínky, např. FIDIC, GAFTA)

ZRŘ stanovuje, že rozhodčí smlouva musí být uzavřena písemně, jinak je neplatná. Dále pak stanovuje, že písemná forma je zachována i tehdy, je-li rozhodčí smlouva sjednána telegraficky, dálnopisem nebo elektronickými prostředky, jež umožňují zachycení jejich obsahu a určení osob, které rozhodčí smlouvu sjednaly.¹²⁴ Z výše uvedených možností tak ZRŘ neuznává za formálně platné ústní dohody. Na druhou stranu umožňuje stranám v případech, kdy by takto tvrzenou dohodu chtěly dodržet zahájení rozhodčího řízení konkludentním úkonem (viz níže v podkapitole 5.6.4).

Čl. II odst. 2 NY Úmluvy požadavek písemnosti rozvádí následně: „*Pojem písemná dohoda zahrnuje rozhodčí doložku ve smlouvě nebo rozhodčí smlouvu, podepsanou stranami nebo obsaženou ve výměně dopisů nebo telegramů.*“ UNCITRAL v roce 2006 doporučil, aby byl požadavek na písemnou formu vykládán méně restriktivně, než jak doposavad činily některé národní soudy. Zejména čl. II odst. 2 NY Úmluvy by neměl být při interpretaci vykládán jako vyčerpávající a současně by čl. VII měl být vykládán jako umožňující

---

¹²³ ROZEHNALOVÁ, N. , op. cit. sub 9, s. 169.

¹²⁴ §3 odst. 1 ZRŘ.

stanovit menší formální požadavky na rozhodčí smlouvu než ty stanovené v čl. II NY Úmluvy.¹²⁵

Obdobně stanovuje minimální požadavky na formální náležitosti NY Úmluva a Evropská úmluva. Podle Evropské úmluvy „(rozhodčí) smlouva nebo smlouva o rozhodci jsou podepsány stranami nebo obsaženy ve výměně dopisů, telegramů nebo dálkopisných sdělení, a ve vztazích mezi státy, jejichž zákony nevyžadují, aby rozhodčí smlouva byla učiněna písemnou formou, znamená jakoukoliv dohodu, uzavřenou formou dovolenou těmito zákony“.¹²⁶

5.4.2 Materiální předpoklady platnosti rozhodčí smlouvy

Rozhodčí smlouvy, stejně jako jakékoliv jiné smlouvy vyvolávají problémy v souvislosti s jejich uzavíráním. Formální požadavky uvedené v předchozí kapitole mohou být (a zpravidla jsou) projevem těchto materiálních předpokladů. Pochybnosti o platnosti rozhodčí smlouvy pak zpravidla nastávají při neshodě těchto materiálních a formálních předpokladů. Těmi nejvýznamnějšími jsou zejména otázky projevu souhlasu s uzavřením rozhodčí smlouvy.

K posuzování otázky platného uzavření rozhodčí smlouvy je vyžadováno zhodnocení z hledisek:

- doktríny separability;
- pravidel upravujících posouzení platnosti merita sporu;
- pravidel kontraktace;
- pravidel pro posouzení materiální platnosti uzavírané smlouvy;
- standardu dokazování;
- principy volby práva; a

---

¹²⁵ *Report of the United Nations Commission on International Trade Law on the work of its session[s]* [online]. [cit. 2015-06-08]. ISBN 0251-9127. Dostupné z: http://unctad.org/en/docs/a61d17_en.pdf.

¹²⁶ Čl. 2, odst. 2, písm. a) Evropské úmluvy.

- využití doktríny kompetenz kompetenz.¹²⁷

V českém právním řádu se přiklání k separabilitě rozhodčí doložky i v případě odstoupení od smlouvy ustanovení § 2005 odst. 2 OZ, které stanoví, že: „*odstoupení od smlouvy se nedotýká...ujednání, které má vzhledem ke své povaze zavazovat strany i po odstoupení od smlouvy, zejména ujednání o způsobu řešení sporů*“.

Doktrínu kompetenz-kompetenz pak vyjadřuje §15 ZRŘ.

5.5 Neplatnost rozhodčí smlouvy

NY Úmluva definuje rozhodčí smlouvu v čl. II, odst. 1: „*každý Smluvní stát uzná písemnou dohodu, podle níž se strany zavazují podrobit rozhodčímu řízení všechny nebo některé spory, které mezi nimi vznikly nebo mohou vzniknout z určitého právního vztahu či mimosmluvního, týkajícího se věci, jež může být vyřízena rozhodčím řízením.*“

Dle čl. II jsou mezinárodní rozhodčí smlouvy pokládány za platné a vykonatelné, vyjma případů stanovených v odst. 3, které musí prokázat strana která se domáhající se neplatnosti. Podle NY Úmluvy nemají smluvní státy volnost rozšířit důvody na základě kterých je možné vyslovit neplatnost rozhodčí smlouvy Místo toho jsou státy povinny aplikovat úpravu v čl. II odst. 1 a odst. 3 NY Úmluvy.¹²⁸

Neplatnost rozhodčí smlouvy lze namítat před rozhodci během rozhodčího řízení nebo podáním žaloby k obecnému soudu.

5.5.1 Námitka nedostatku arbitrability

Tato námitka může být vznesena kdykoliv během řízení. Nearbitrabilní spor je totiž důvodem zrušení rozhodčího nálezu dle ZRŘ¹²⁹(na návrh strany) i Vzorového zákona UNCITRAL¹³⁰(ex lege). A samozřejmě je důvodem odepření výkonu rozhodnutí dle NY

---

¹²⁷ BORN, Gary. op. cit., s. 737.

¹²⁸ BORN, Gary. op. cit. sub 31, s. 203.

¹²⁹ §31 písm. a) ZRŘ.

¹³⁰ Čl. 34 odst. 2, písm. b), bod i) Vzorového zákona UNCITRAL.

Úmluvy¹³¹. Námitku nedostatku arbitrability projednávají obecné soudy. V řízení o námitce neplatnosti rozhodčí smlouvy budou české soudy postupovat podle § 106 OSŘ. Soud následně soudní řízení zastaví, zjistí-li, že věc projednávána v rozhodčím řízení je arbitrabilní a rozhodčí smlouva je tedy platná.

5.5.2 Námitka z jiných důvodů

Námitka z důvodů nedostatku pravomoci, zakládající se na neexistenci, neplatnosti nebo zániku rozhodčí smlouvy může strana vznést nejpozději při prvním úkonu v řízení, týkajícího se věci samé.¹³² Tato námitka je projednávána rozhodci v souladu s doktrínou *kompetenz-kompetenz* podle které o pravomoci rozhodují sami.

5.6 Druhy rozhodčích smluv

Rozhodčí smlouva může mít v zásadě tři podoby, a to sice smlouvu o rozhodci, rozhodčí doložku (včetně případu asymetrické doložky) a všeobecné ujednání. Nad rámec tohoto standardního dělení uvádím, ještě možnost zahájení rozhodčího řízení konkludentním úkonem žalované strany. Nakolik se jedná o jakýsi subtyp smlouvy o rozhodci nebo o rozhodčí ujednání svého druhu je popsáno v podkapitole 5.6.4.

5.6.1 Smlouva o rozhodci

Prvním druhem rozhodčí smlouvy je *compromis*, neboli smlouva o rozhodci, kdy strany upravují řešení již vzniklého sporu. ZRŘ smlouvu o rozhodci upravuje v §2 odst. 3 písm. a). Takováto dohoda by měla stanovovat jméno instituce nebo rozhodce, neboť alespoň dle názvu se jedná o podstatnou náležitost. Explicitní určení rozhodce je ale pravděpodobně možné nahradit určením postupu jakým má být rozhodce jmenován, o což půjde typicky při odkazu na řád rozhodčího instituce.

---

¹³¹ Čl. V odst. 2 písm. a) NY Úmluvy.

¹³² §15 odst. 2 ZRŘ.

5.6.2 Rozhodčí doložka

Druhým typem rozhodčí smlouvy je *clause compromissoire*, tedy rozhodčí doložka. Z jejího názvu vyplývá, že je součástí smlouvy hlavní. ZRŘ ji v 2 odst. 3 písm. b) definuje jako týkající se všech sporů, které by v budoucnu vznikly z určitého právního vztahu nebo z vymezeného okruhu právních vztahů. Blackův slovník uvádí u hesla rozhodčí doložka následující definici: „Doložka vkládaná do smlouvy předvídající obligatorní rozhodčí řízení v případě sporu týkajícího se práva nebo povinností vyplývajících z takové smlouvy; [...] účelem takové doložky je vyhnout se soudnímu projednávání sporů, které mohou vzniknout.“¹³³

Postupně vykryštovala praxí i teorií přijímaná doktrína autonomie doložky, kdy rozhodčí doložka nesdílí osud se smlouvou hlavní a je od této smlouvy oddělitelná. Doktrína vychází ze čtyř premis:¹³⁴

- a) Záměr stran řešit spor v rozhodčím řízení;
- b) Integrita řízení, která by byla narušena nutností přerušit řízení;
- c) Presumpce existence dvou smluv s různým účelem;
- d) Dopad kontrolní funkce státu na rozhodčí řízení až ve fázi po vydání rozhodčího nálezu;

Nepřímým důsledkem doktríny autonomie, resp. oddělitelnosti rozhodčí doložky je pak doktrína kompetenz-kompetenz, podle které o své pravomoci rozhodují sami rozhodci.

Vzorový zákon UNCITRAL zakotvuje v čl. 16 jak oddělitelnost rozhodčí smlouvy od smlouvy hlavní, tak možnost rozhodců rozhodnout o své pravomoci. V souladu s oběma doktrínami výrok o neplatnosti smlouvy hlavní *ipso jure* neznamená neplatnost rozhodčí smlouvy.

---

¹³³ BLACK, Henry Campbell. op. cit. sub 18, s. 108.

¹³⁴ ROZEHNALOVÁ, N. , op. cit. sub 9, s. 135.

5.6.2.1 Asymetrická doložka

V případě asymetrických rozhodčích doložek neexistuje rozhodčí smlouva v klasickém smyslu dvoustranného písemného ujednání. Pravomoc rozhodců je odvozena od prvotního souhlasu státu s takovým řešením sporu, vyjádřeným abstraktně v mezinárodní smlouvě nebo v národním právním řádu. Tento souhlas se stává perfektním následným souhlasem žalobce, který ho vyjadřuje zahájením řízení před rozhodčím soudem.¹³⁵ Takovéto jednostranné zahájení arbitráže umožňuje například Washingtonská úmluva, dvoustranné dohody o ochraně investic nebo Smlouva o energetické chartě.¹³⁶

5.6.3 Všeobecné ujednání

Třetím typem rozhodčí smlouvy je všeobecné ujednání (neomezený kompromis), který bývá v odborné literatuře definován jako dohoda stran dopadající na veškeré spory z vymezeného okruhu právních vztahů. Prakticky se pak nejčastěji jedná o zvláštní, rozuměj samostatné ujednání mezi dvěma nebo více stranami, o tom, že všechny spory nebo určitá část sporů, vyplývající například z více smluvních vztahů, do kterých strany v budoucnu hodlají vstoupit, bude řešena v arbitráži. Formální požadavky jsou pak obdobné jako u rozhodčí doložky, přičemž u neomezeného kompromisu je třeba ještě více dbát na přesné vymezení okruhu sporů jemu podřízených.

5.6.4 Konkludentní úkon žalované strany

Poslední, pro praxi nikoliv nedůležitou možností vyjádření vůle být účastníkem rozhodčího řízení je pak možnost stanovená řády některých rozhodčích soudů, aby se strany i bez uzavřené rozhodčí smlouvy podrobily jejich pravomoci. Takovou možnost dává například Řád Rozhodčího soudu při HK a AK¹³⁷, Řád Rozhodčího soudu Polské obchodní

---

¹³⁵ FOUCHARD, Philippe, et. al., op. cit. sub 24, s. 29.

¹³⁶ Čl. 26 Smlouvy o energetické chartě.

¹³⁷ §1 (3) Řádu: „*Nedostatek pravomoci rozhodčího soudu nemůže namítat strana, která se pustila do projednávání sporu ve věci samé, aniž nedostatek pravomoci namítla. To neplatí v případě sporů ze spotřebitelských smluv (§ 3 odst. 3 až 6 ZRŘ), nebo jde-li o námitku, že ve věci nelze rozhodčí smlouvu uzavřít.*“ Dostupné z: <http://www.soud.cz/rady/rad-rozhodciho-soudu-01-07-2012>.

komory¹³⁸ nebo vyplývá *a contrario* z ustanovení čl. 6 Řádu Belgického centra pro arbitráž a mediaci (CEPANI).¹³⁹ V ZRŘ je pak tato možnost vyjádřena v ustanovení §15 odst. 2, kdy za předpokladu, že se nejedná o případ nearbitrabilního sporu může „*strana vznést námitku nedostatku pravomoci zakládající se na neexistenci, neplatnosti nebo zániku rozhodčí smlouvy [...] nejpozději při prvním úkonu v řízení, týkajícího se věci samé*“.

Toto jistě praktické řešení může dle mého názoru teoreticky přinést problém s uznáním a vykonatelností rozhodčí nálezu před soudem ve státě, který neupravuje ve svém právním řádu možnost zahájení rozhodčího řízení výše popsaným konkludentním úkonem. Je tomu tak s ohledem na čl. IV NY Úmluvy, který jako předpoklad pro dosažení uznání a výkonu nálezu stanovuje dvě kumulativní podmínky: „*strana, která žádá o uznání a výkon, musí předložit spolu s žádostí a) prvopis nálezu řádně potvrzený nebo jeho řádně ověřenou kopii*“ a „*b) prvopis ujednání zmíněného v čl. II nebo jeho řádně ověřenou kopii*“. Ujednáním dle čl. II odst. 1 je „*písemná dohoda, podle níž se strany zavazují podrobit rozhodčímu řízení všechny nebo některé spory, které mezi nimi vznikly nebo mohou vzniknout z určitého právního vztahu či mimosmluvního, týkajícího se věci, jež může být vyřízena rozhodčím řízením*“. Písemnou dohodou se pak dle čl. II odst. 2 rozumí „*rozhodčí doložka ve smlouvě nebo rozhodčí smlouva, podepsaná stranami nebo obsažená ve výměně dopisů nebo telegramů*“. V popsaném případě se neužije tzv. pravidlo nejpříznivějšího zacházení stanovené v čl. VII odst. 1 NY Úmluvy, protože nebude existovat příznivější úprava než v NY Úmluvě a spatřuji zde tedy možnost odepření výkonu takového rozhodčího nálezu.

Vzorový zákon UNCITRAL oproti NY Úmluvě možnost konkludentního zahájení řízení přímo předpokládá, neboť přímo uvádí, že za písemnou rozhodčí smlouvu se považuje

---

¹³⁸ §3 odst 1) bod 2) Řádu Rozhodčího soudu Polské obchodní komory: „*The Arbitral Tribunal has jurisdiction to resolve a dispute which according to law may be submitted to arbitration, if the respondent served with a copy of the statement of claim with the claimant's application for resolution of the dispute under the Arbitration Rules has consented in the proper form to such resolution of the dispute.*“ Dostupné z: http://www.sakig.pl/uploads/pdf/regulaminy/arbitration_rules.pdf.

¹³⁹ Čl. 6 Řádu Belgického centra pro arbitráž a mediaci: „*In the event that, prima facie, there is no arbitration agreement, the arbitration may not proceed should Respondent not answer within the one-month period mentioned in Article 4, or should Respondent refuse arbitration under the CEPANI Rules*“. Dostupné z: http://www.cepani.be/sites/default/files/images/hayez_reglement_arbitrage_cepani_en_dec2014_1.1.pdf.

výměna žaloby a repliky, v nichž je existence této smlouvy tvrzena jednou stranou a není popírána druhou stranou.¹⁴⁰ Ve státech které pro svůj *lex arbitri* použili jako vzor Vzorový zákon UNCITRAL by pak dle mého názoru nemělo uznání rozhodčího nálezu pocházejícího z řízení zahájeného konkludentním úkonem činit obtíže.

6 ROZHODČÍ NÁLEZ

Blackův slovník u hesla rozhodčí nález uvádí, že se jedná o „*rozhodnutí vydané rozhodci nebo členy komise nebo jinými soukromými nebo mimosoudními rozhodujícími osobami, ohledně sporu, který jim byl předložen; rovněž písemnost nebo dokument inkorporující takové rozhodnutí*“.¹⁴¹

Z tohoto lze vyvodit dva požadavky na rozhodčí nález, a to sice materiální a formální. Pokud tyto požadavky nejsou splněny, nelze mluvit o platném nálezu, který by mohl být vykonán.

Rozhodčí nálezy je dle G. Borna možné rozdělit na¹⁴²:

- a) Konečný rozhodčí nález, v případě kdy se rozhodnutím vyčerpá celý předmět sporu;
- b) Částečný nález, který rozhodce vydá, pokud je dostatečně vyjasněna pouze část projednávaného sporu;
- c) Mezitimní nález, kdy rozhodce vyřeší nejdřív opodstatněnost nároku a až poté jeho výši;
- d) Smír ve formě nálezu
- e) Nález pro zmeškání

---

¹⁴⁰ Vzorový zákon UNCITRAL, čl. 7 odst. 5 (Možnost 1): „*Furthermore, an arbitration agreement is in writing if it is contained in an exchange of statements of claim and defence in which the existence of an agreement is alleged by one party and not denied by the other*”.

¹⁴¹ BLACK, Henry Campbell. op. cit. sub 18, s. 139.

¹⁴² BORN, Gary. op. cit. sub 31, s. 3012.

6.1 Formální požadavky na rozhodčí nález

Obdobně jako rozhodčí smlouva musí rozhodčí nález splnit určité formální požadavky. Pokud nejsou splněny, rozhodčí nález může být zrušen v místě vydání, popřípadě neuznán v jiném státě. Obecně lze říci, že formální požadavky jsou stanoveny v zákonech upravující rozhodčí řízení v místě sudiště a v rozhodčích smlouvách, respektive pravidlech rozhodčích institucí, na která rozhodčí smlouvy odkazují.

ZRŘ tak například stanoví, že nález musí být vyhotoven písemně a podepsán alespoň většinou rozhodců. Vzorový zákon UNCITRAL stanovuje stejný požadavek na písemnost a podpisy rozhodců, stejně tak uvedení data a místa vydání rozhodčího nálezu.¹⁴³

6.2 Materiální požadavky na rozhodčí nález

Obecně přijímaným principem pro materiální platnost rozhodčích nálezů je požadavek uvedení odůvodnění pro rozhodnutí rozhodců. Stejně tak uvedení rozsahu v jakém bylo rozhodnuto o nárocích stran. Tento princip je promítnut v mezinárodních smlouvách, národním právu i pravidlech rozhodčích institucí a hraje klíčovou roli v samotném procesu mezinárodní arbitráže.¹⁴⁴ Neodůvodněný nález by pak znamenal možnost jeho zrušení, popřípadě odepření jeho výkonu, neboť takový nález je vydán v rozporu se zákonem, neboť dle ZRŘ i Vzorového zákona UNCITRAL musí obsahovat odůvodnění.

7 STÁLÉ ROZHODČÍ INSTITUCE

Výhodou vedení rozhodčího řízení u zavedených rozhodčích institucí je zejména jejich reputace a nestrannost (s ohledem na výkon tzv. appointing authority), dále skutečnost, že nabízejí vzorové rozhodčí smlouvy, při jejichž užití dochází k minimalizaci rizika tzv. patologických doložek a v neposlední řadě je výhodou (zpravidla řádně oceněnou v sazebníku) široká administrativní podpora poskytovaná orgány těchto institucí.

---

¹⁴³ Čl. 31 odst. 1 a odst. 3 Vzorového zákona UNCITRAL.

¹⁴⁴ BORN, Gary. op. cit. sub 31, s. 3038.

7.1 Rozhodčí soud při HK a AK ČR

Dle ustanovení §13 ZRŘ mohou být stále rozhodčí instituce zřízeny pouze jiným zákonem nebo jen tehdy, pokud jejich zřízení jiný zákon připouští. Rozhodčí soud při HK a AK ČR je soudem, který je zřízený zákonem, v tomto případě zákonem č. 301/1992 Sb. o Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky. Rozhodčí soud při HK a AK ČR je tedy stálým rozhodčím soudem ve smyslu ustanovení §13 ZRŘ. Řízení před Rozhodčím soudem při HK a AK ČR se řídí ustanoveními Řádu Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR.

Mimo vnitrostátní arbitráže je tento stálý rozhodčí soud dle statistiky sporů stále častěji využíván i pro mezinárodní rozhodčí řízení.¹⁴⁵

7.2 International Chamber of Commerce International Court of Arbitration

Rozhodčí soud při mezinárodní obchodní komoře je patrně nejznámější a nejprestižnější institucí v oblasti mezinárodní obchodní arbitráže. Rozhodčí soud ICC plní úlohu administrace rozhodčích řízení vedených dle Pravidel ICC, funguje též jako tzv. appointing authority předsedy tribunálu (neujednají-li strany něco jiného) a v případě kdy strany do tribunálu nenominují „svého“ rozhodce. Sekretariát ICC pak slouží Rozhodčímu soud ICC jako administrativní podpora.

Zvláštností řízení u ICC je jakási „finální prohlídka“ rozhodčích nálezů. Podle Pravidel ICC musí rozhodci před podpisem nálezu postoupit jeho návrh Rozhodčímu soudu ICC, který se vyjadřuje k formální stránce nálezu a může rozhodce upozornit i na věcné aspekty. Žádný nález nesmí být vydán, dokud jeho formální stránka nebude potvrzena Rozhodčím soudem ICC¹⁴⁶.

---

¹⁴⁵ ROZHODČÍ SOUD PŘI HOSPODÁŘSKÉ KOMOŘE ČESKÉ REPUBLIKY A AGRÁRNÍ KOMOŘE ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistika sporů a doménových sporů Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR* [online]. [cit. 2015-06-09]. Dostupné z: http://www.soud.cz/downloads/Statistika_sporu_web_20140416.pdf.

¹⁴⁶ Čl. 33 Pravidel ICC.

7.3 London Court of International Arbitration

Rozhodčí soud LCIA je jednou z nejstarších mezinárodních arbitrážních institucí s historií datující se od konce 19. století. Obdobně jako Rozhodčí soud ICC není rozhodčím soudem, který sám rozhoduje spory, ale plní roli appointing authority a rozhoduje o námitkách podjatosti podaným vůči rozhodcům. Sekretariát LCIA pak poskytuje administrativní podporu při vedení rozhodčího řízení.

7.4 Vienna International Arbitration Centre

V šedesátých letech 20. Století začaly mezinárodní společnosti hojně využívat Rakouskou jako neutrální stát pro rozhodčí řízení. Tou dobou existovalo v Rakousku devět rozhodčích soudů v každé z devíti rakouských zemí. Existence devíti takových tribunálů způsobovala mezinárodním subjektům značné komplikace a často vedla k neplatnosti rozhodčích smluv.¹⁴⁷ Tuto situaci, v souladu s požadavky praxe vyřešilo zřízení The International Arbitral Centre of the Austrian Federal Chamber of Commerce v roce 1975. Tento rozhodčí soud je určen výhradně pro mezinárodní rozhodčí řízení kdy alespoň jedna ze stran musí mít místo podnikání mimo území Rakouska. Tuto exkluzivitu pro mezinárodní rozhodčí řízení si VIAC drží dodnes¹⁴⁸ a nic na tom nezměnila ani nová pravidla přijatá v roce 2013.¹⁴⁹

8 OD ROZHODČÍHO ŘÍZENÍ K NEALTERNATIVNÍMU ŘEŠENÍ SPORŮ

V kontextu mezinárodního obchodní arbitráže v rámci Evropské unie bude pro budoucnost jejího využívání zajímavé sledovat, jak se vyvíjí snahy EU zatraktivnit a zjednodušit soudní řízení mezi stranami sporu z členských států. Jednou z takových snah je revidované

---

¹⁴⁷ SCHWARZ, Franz. op. cit. sub 34, s. 2-3.

¹⁴⁸ V roce 2012, bylo 145 ze 193 stran s místem podnikání mimo Rakousko. VIAC, *VIAC Statistics* 2012.

¹⁴⁹ Čl. 1, odst. 1 Pravidel VIAC.

nařízení Brusel I bis¹⁵⁰, účinné od 10. Ledna 2015. To přináší oproti původnímu nařízení Brusel I¹⁵¹ několik změn, které mohou mít vliv na délku soudních řízení a na uznávání rozsudků soudů členských států.

První změna se dotýká prorogačních dohod. Byl vypuštěn požadavek, aby alespoň jedna ze stran měla bydliště na území členského státu. Nově je tak dána možnost sjednání prorogační dohody i stranám mimo EU, pokud taková dohoda není z hlediska své věcné platnosti podle práva tohoto členského státu neplatná.¹⁵² Pokud se strany nedohodnou jinak, je tato příslušnost výlučná.

Druhá změna byla zavedena s ohledem na zneužívanou praktiku tzv. italského torpéda. Jde o označení pro situaci, kdy je řízení v jednom sporu zahájeno nejprve u jednoho soudu a poté u prorogovaného soudu. ESD v této věci judikoval, že v takovém případě musí zvolený soud řízení přerušit do doby, než o své pravomoci rozhodne soud, u něhož byla žaloba podána jako první.¹⁵³ To platí i v situaci, kdy je žaloba záměrně podána u soudu jiného než prorogovaného státu za tím účelem, aby se řízení kvůli dlouhým lhůtám na rozhodnutí ve věci v daném státě nepřiměřeně protahovalo. Nařízení Brusel I bis na tuto situaci reaguje a pravidlo litispendence upravuje tak, aby zneužívání výše popsaných taktik ve sporech zamezilo. Čl. 31 odst. 2 nařízení Brusel I bis proto stanovuje, že řízení konané u soudu členského státu na základě prorogační dohody má vždy přednost před řízením konaným před soudem jiného členského státu, bez ohledu na to, které řízení bylo zahájeno dříve.

Poslední změnou oproti úpravě obsažené v původním nařízení Brusel I je zrušení mezitímního řízení o uznání a výkon soudních rozhodnutí. Toto řízení o prohlášení vykonatelnosti, tzv. exequatur bylo podmínkou následného uznání a výkonu. Nově dle čl. 39 Brusel I bis je rozhodnutí vydané v některém členském státě, které je v tomto

---

¹⁵⁰ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

¹⁵¹ Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

¹⁵² Čl. 25 Nařízení Brusel I bis.

¹⁵³ Rozsudek ESD ve věci Gasser, C-116/2002.

členském státě vykonatelné, je vykonatelné v jiném členském státě, aniž je vyžadováno prohlášení vykonatelnosti. Stačí tedy, když návrhové domáhající se výkonu takového soudního rozhodnutí předloží příslušnému orgánu vyhotovení rozhodnutí, které splňuje podmínky nezbytné pro ověření pravosti a zároveň osvědčení o soudním rozhodnutí dle čl. 53 Brusel I bis.

Celý postup tak je zjednodušen a urychlen, což by dotčeným subjektům mělo kromě časové úspory přinést rovněž finanční úsporu. Uznávání a výkon soudních rozhodnutí se tak v rámci Evropské unie přibližuje, nebo alespoň snaží přiblížit, svou jednoduchostí režimu uznávání a výkonu rozhodčích nálezů NY Úmluvy.

Bude určitě zajímavé sledovat, zda si subjekty mezinárodního obchodního styku v některých, pravděpodobně méně důležitých, sporech „troufnou“ na soudní řízení. Nedávno zveřejněný Srovnávací přehled EU o soudnictví¹⁵⁴ ukázal, že alespoň v některých státech EU nemusí být řízení extrémně dlouhá. Přesto zůstává, v porovnání s rozhodčím řízením, z časového hlediska méně vyzpytatelnou cestou.

9 OD ROZHODČÍHO ŘÍZENÍ K ALTERNATIVNÍMU ŘEŠENÍ SPORŮ

V současné době je v České republice účinná zákon o mediaci. Ten stranám dává možnost dospět pod dohledem mediátora k mediační dohodě. Jak uvádí N. Rozehnalová „*samotný zákon vzbuzuje řadu otázek. Jeho přijetí v podstatě ukazuje, kam se posunulo i rozhodčí řízení a jak přestává plnit některé své funkce. O vhodnosti či nevhodnosti regulace ADR ze strany státu ovšem nepochybně rozhodne budoucnost*“.¹⁵⁵

Věřím, že v průběhu dalších let se právní teorie i soudy začnou zabývat povahou mediační dohody. Já si ji, alespoň v případě mediace nenařizené soudem, dovolím, obdobně jako

---

¹⁵⁴ SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉ CENTRÁLNÍ BANCE, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ: Srovnávací přehled EU o soudnictví 2015 [online]. 2015 [cit. 2015-06-07].

¹⁵⁵ ROZEHNALOVÁ, N. , op. cit. sub 9, s. 52.

kdysi Ústavní soud rozhodčí smlouvu, označit spíše za hmotněprávní dohodu o narovnání. Tato dohoda není *ex lege* vykonatelná, je však možné, aby byla sepsána ve formě notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti. S ohledem na výše popsané ekonomické výhody ADR metod považuji v mnoha případech tuto kombinace za zajímavou alternativu získání vynutitelného titulu. Tento postup však nebude pro dosažení efektivního řešení sporu ve většině mezinárodních sporů možný, vzhledem problémům s vykonatelností takového notářského zápisu v zahraničí.

Pro dosažení v cizině vykonatelného rozhodnutí v případě takového mezinárodního sporu pak nezbyvá jiná cesta než rozhodčí řízení a následné uznání a výkon nálezu. Nebo ne? Podle výše uvedených průzkumu společnosti PwC¹⁵⁶ se za období od roku 2008 do roku 2013 podařilo dotazovaným společností smírně vyřešit 57% ze všech mezinárodních sporů. Z 43% sporů, které se nepodařilo takto vyřešit jich pouze 32% bylo dotaženo do fáze rozhodčího nebo soudního řízení. Data z roku 2008¹⁵⁷ pak ukazují, že z možných výsledků mezinárodní arbitráže došlo v 49% případů k dobrovolnému splnění rozhodčího nálezů a v 25% došlo k narovnání mezi stranami bez vydání rozhodčího nálezů.

Je proto otázkou, jestli je výhoda mezinárodního rozhodčího řízení spočívající v možnosti vydání závazného a vykonatelného rozhodnutí natolik převažujícím faktorem, nebo v mnoha případech „pouze“ stačí dostat strany k jednomu stolu a prezentovat jim nezávislý názor na jejich spor. To metody ADR bezpochyby svedou, často s řádově nižšími náklady a s výsledkem, který je mnohdy splněn dobrovolně.

Na druhou stranu, síla prakticky celosvětově vykonatelného rozhodčího nálezů hraje důležitou roli ve výše uvedeném „dobrovolném“ plnění rozhodčích nálezů. Rovněž v některých sporech hraje důležitou roli interně v rámci společnosti ukázat, že měl někdo pravdu. Tento pocit ADR metody nenabídnou.

---

¹⁵⁶ ¹⁵⁶ PwC. *International Arbitration: Corporate attitudes and practices 2008* [online]. 2008 [cit. 2015-06-05]. Dostupné z: http://www.pwc.co.uk/en_UK/uk/assets/pdf/pwc-international-arbitration-2008.pdf, s.6.

¹⁵⁷ PwC. *Corporate choices in International Arbitration: Industry perspectives* [online]. [cit. 2015-06-04]. Dostupné z: <http://www.pwc.com/gx/en/arbitration-dispute-resolution/assets/pwc-international-arbitration-study.pdf>, s. 16.

Cesta subjektů v mezinárodním obchodě k řešení sporů, dle autorova názoru, vede tak v současné chvíli na pomezí ADR a rozhodčího řízení. Tím autor v žádném případě netvrdí, že by rozhodčí řízení ztratilo svou roli. Jen dle jeho názoru čelí určité modifikaci, ať už v podobě ADR, víceúrovňových rozhodčích doložek nebo on-line rozhodčímu řízení.

10 ZÁVĚREM

V této práci jsem se snažil prezentovat, že obchodníci, a zejména ti v mezinárodním obchodním styku, vždy hledali alternativu k státní soudní moci, jejíž způsob rozhodování nevyhovoval jejich potřebám. V dnešním stále rychlejším a provázanějším světě hledají uživatelé alternativy k dnes již zavedenému mezinárodnímu rozhodčímu řízení, které v určitých aspektech začalo připomínat ono kdysi nevyhovující soudní řízení. Proto stále rozhodčí instituce ve větší míře upravují a modernizují svá pravidla a řády aby se přiblížily poptávce. Rovněž vedle standardních arbitráží nabízejí ADR metody, které mohou v mnoha případech přinést větší užitek pro budoucí vztahy mezi stranami sporu a jsou zpravidla méně nákladnou alternativou k arbitráži. Přesto si mezinárodní rozhodčí řízení zachovává svou důležitost a bezpochyby zůstává v mnoha případech „poslední instancí“ k vyřešení sporů v mezinárodním obchodním styku.

11 SEZNAM CITOVANÝCH A POUŽITÝCH ZDROJŮ

11.1 Česká literatura

RŮŽIČKA, Květoslav. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005, 254 s. ISBN 80-86898-43-1.

RŮŽIČKA, Květoslav. K otázce právní povahy rozhodčího řízení. *Bulletin advokacie*. Praha: Česká advokátní komora v Praze, 2003, **2003**(5). ISSN 1210-6348. Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/files/183/BA_03_05.pdf

ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Hlavní doktríny ovládající rozhodčí řízení*. První vydání. Dny práva – 2009 – Days of Law. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 1856-1866.

ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, 399 s. ISBN 978-80-7478-004-2.

RŮŽIČKA, Květoslav. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2013, s. 761-810. Rekodifikace. ISBN 9788074783685.

BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Rozhodčí řízení, ordre public a trestní právo: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2008, 2 sv. (cx, 1276 s., cviii, s. 1277-2190). Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 978-80-7400-096-6.

DRLIČKOVÁ, Klára. *Vliv legis arbitri na uznání a výkon cizího rozhodčího nálezu*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013, 204 s. ISBN 978-80-210-6419-5.

RABAN, Přemysl. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. 1.vyd. Praha: C. H. Beck, 2004, 42 s. ISBN 80-717-9873-8.

KADLECOVÁ, Marta, Karel SCHELLE, Renata VESELÁ, Eduard VLČEK, Michaela ŽIDLICKÁ a Ladislav VOJÁČEK. *Právní dějiny*. 2. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2005, 816 s. ISBN 8086432104.

SCHELLE, Karel a Iona SCHELLEOVÁ. *Alternativní způsoby řešení obchodních sporů*. Vyd. 2. Ostrava: Key Publishing, 2007, 179 s. Právo (Key Publishing). ISBN 978-808-6575-186.

KINCL, Jaromír, Valentin URFUS a Michal SKŘEJPEK. *Římské právo: [celostátní vysokoškolská učebnice pro studenty právnických fakult]*. 2., dopl. a přeprac. vyd., V nakl.

Beck 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 1995, xxii, 386 s. Právní učebnice (C.H. Beck). ISBN 34-064-0082-5.

MAISNER, Martin. *Základy softwarového práva*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, xv, 339 s. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-638-7.

DOBIÁŠ, Petr a Petr VYBÍRAL. *Současné trendy řešení sporů v rozhodčím řízení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, 218 s. ISBN 978-80-7380-468-8.

BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, c, 1672 s. ISBN 978-80-7179-342-7.

11.2 Zahraniční literatura

BORN, Gary. *International commercial arbitration*. Second edition. Kluwer Law International, 2014, 3 volumes (lxxvi, 4260 pages). ISBN 90411522293

FOUCHARD, Philippe, Emmanuel GAILLARD, Berthold GOLDMAN, John SAVAGE a Philippe FOUCHARD. *Fouchard, Gaillard, Goldman on international commercial arbitration*. Boston: Kluwer Law International, 1999, xxxiii, 1280 p. ISBN 90-411-1025-9.

BLACKABY, Nigel, Constantine PARTASIDES, Alan REDFERN, Martin HUNTER a Alan REDFERN. *Redfern and Hunter on international arbitration*. 5th ed. New York: Oxford University Press, 2009, xlvii, 849 p. ISBN 01-995-5719-5.

MOSES, Margaret L. *The principles and practice of international commercial arbitration*. 2nd ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2012, xx, 372 s. ISBN 978-1-107-40133-4.

SCHERER, Maxi, Lisa M RICHMAN a Remy GERBAY. *Arbitrating under the 2014 LCIA rules: a user's guide*. Kluwer Law International, 2015, xxxvi, 467 pages. ISBN 978-904-1151-605.

UNCITRAL model law on international commercial arbitration 1985: with amendments as adopted in 2006. Vienna [Austria]: United Nations, 2008. ISBN 978-921-1337-730.

11.3 Judikatura ČR

Nález Ústavního soudu sp. zn. IV.ÚS 435/02 ze dne 22.10.2002

Usnesení Ústavního soudu ČR. *Rozhodčí nálezy Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky* ze dne 15. 7. 2002, sp. zn. IV. ÚS 174/02. ASPI: JUD32736CZ. (Publikováno ve Sbírce nálezů a usnesení ÚS, sv. 27, str. 257).

Usnesení Ústavního soudu ČR. *K otázce, zda může být smluvní rozhodce orgánem veřejné moci* ze dne 20. 7. 2006, sp. zn. III. ÚS 32/06. ASPI: JUD109894CZ.

11.4 Ostatní Zdroje

International Chamber of Commerce: Statistics [online]. [cit. 2015-05-29]. Dostupné z: <http://www.iccwbo.org/Products-and-Services/Arbitration-and-ADR/Arbitration/Introduction-to-ICC-Arbitration/Statistics/>

UNITED NATIONS. *The Course on Dispute Settlement in International Trade, Investment and Intellectual Property: Module 5.1.* [online]. 2005 [cit. 2015-06-04]. Dostupné také z: http://unctad.org/en/docs/edmmisc232add38_en.pdf

PWC. *Corporate choices in International Arbitration: Industry perspectives* [online]. [cit. 2015-06-04]. Dostupné z: <http://www.pwc.com/gx/en/arbitration-dispute-resolution/assets/pwc-international-arbitration-study.pdf>

WIPO Expedited Arbitration Rules [online]. [cit. 2015-06-05]. Dostupné z: <http://www.wipo.int/amc/en/arbitration/expedited-rules/newrules.html>

<http://www.epravo.cz/top/clanky/k-otazce-rozhodciho-rizeni-bez-existence-rozhodci-smlouvy-72577.html>

Přehled platných dohod o podpoře a ochraně investic. *Ministerstvo financí České republiky* [online]. [cit. 2015-06-09]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/legislativa/dohody-o-podpore-a-ochrane-investic/prehled-platnych-dohod-o-podpore-a-ochra>

Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů [online]. [cit. 2015-06-08]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/1993ps/tisky/t113600.htm>

LISSE, Luděk. *NALÉZÁNÍ PRÁVA ROZHODCI V NOVÉ JUDIKATUŘE ÚSTAVNÍHO SOUDU* [online]. 2011 [cit. 2015-06-08]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/nalezani-prava-rozhodci-v-nove-judikature-ustavniho-soudu-77917.html>

Cost calculator. *International Chamber of Commerce* [online]. [cit. 2015-06-08]. Dostupné z: <http://www.iccwbo.org/products-and-services/arbitration-and-adr/arbitration/cost-and-payment/cost-calculator/>

Sazebníky nákladů rozhodčího řízení. *Rozhodčí soud při HK ČR a AK ČR* [online]. [cit. 2015-06-08]. Dostupné z: <http://www.soud.cz/sazebniky>

12 ABSTRAKT

Rozhodčí řízení v mezinárodním obchodním styku

Diplomová práce pojednává o základních otázkách týkajících se rozhodčího řízení v mezinárodním obchodním styku. Cílem práce je přiblížit základní aspekty mezinárodního rozhodčího řízení, které jsou pro strany konfliktů důvodem pro volbu této metody řešení sporů a následně zhodnotit zda vývoj rozhodčího řízení nemůže subjekty mezinárodního obchodního styku přimět k přehodnocení arbitráže jako primárního způsobu řešení sporů a zapříčinit odklon k jiným metodám řešení sporu. Struktura práce je členěna do úvodu, devíti kapitol a závěru. Po úvodu v němž stanovím tezi diplomové práce, následuje první kapitola, v níž krátce seznamuji čtenáře s historií rozhodčího řízení a rozhodčího řízení v mezinárodním obchodním styku. V druhé kapitole definuji obecně možné druhy řešení sporů. Ve třetí kapitole se věnuji šířeji alternativním metodám řešení sporů, jejich výhodám a následně popisuji některé druhy ADR. Ve čtvrté kapitole vymezuji pojem rozhodčího řízení, jeho základní atributy, uvádím teoretické koncepce rozhodčího řízení a vymezuji rozhodčí řízení mezinárodní a vnitrostátní. Na konci kapitoly uvádím prameny rozhodčího řízení. V kapitole páté popisuji rozhodčí smlouvu jakožto předpoklad rozhodčího řízení, uvádím předpoklady pro platnost rozhodčích smluv a vymezuji jejich druhy. V kapitole šesté pojednávám o rozhodčím nález. V sedmé kapitole představuji některé významné evropské stálé rozhodčí instituce. V kapitole osmé vyhodnocuji možný příklon k soudnímu řízení v souvislosti s nařízením Brusel I bis. V kapitole deváté se popisují možný vývoj rozhodčího řízení v souvislosti s širším užíváním alternativních metod a jejich možné kombinace. Samotný závěr patří shrnutí hlavních poznatků, které jsem v diplomové práci zjistil.

13 ABSTRACT

Arbitration procedure within international business transactions

This thesis discusses the fundamental issues of arbitration in international trade. The aim of the paper is to explain the basic aspects of international arbitration, which constitute reason for choosing this method of dispute resolution, and further evaluate whether development of arbitration as such may cause international traders to reconsider arbitration as primary dispute resolution method. The structure of this thesis consists of an introduction, nine chapters and a conclusion. I determine thesis dissertation in the introduction, followed by the first chapter, where the reader is briefly acquainted with the history of arbitration and international commercial arbitration. In the second chapter dispute resolution methods in general are defined. The third chapter is devoted to alternative dispute resolution methods, their advantages and disadvantages and I further describe certain types of ADR. In the fourth chapter, arbitration is explained together with its basic attributes, theoretical concepts of arbitration and definition of international and domestic arbitration. At the end of the chapter legal sources of arbitration are listed. The fifth chapter describes the arbitration agreement as a precondition for arbitration; conditions for the validity of arbitration agreements are further defined as well as types of arbitration agreements are discussed. In the sixth chapter a brief description of arbitral award is provided. In the seventh chapter, certain major European arbitral institutions are introduced. Chapter eight questions possible tendency of parties to the dispute to choose court proceedings over the arbitration in light of newly adopted Brussels I bis Regulation. In the ninth chapter, description is provided of possible development regarding arbitration and broader utilization of alternative methods and their possible combinations. The last chapter provides summary the main findings in the thesis.

14 KLÍČOVÁ SLOVA / KEYWORDS

Rozhodčí řízení, mezinárodní arbitráž, rozhodčí smlouva, rozhodčí nález, rozhodčí instituce, alternativní metody řešení sporů

International commercial arbitration, agreement to arbitrate, arbitral award, arbitral institutions, alternative dispute resolution